

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Info- ja dokumendihalduse õppekava

Marke Luhalaid

Raamatukogu ja raamatukoguhoidjaid puudutav meediakajastus ja kuvand
kohalikus ajalehes raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike pilgu läbi

Lõputöö

Juhendaja: Maris Männiste, MA

Kaitsmisele lubatud:

Tartu 2016

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Marke Luhalaaid (sünnikuupäev: 21.11.1975)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Raamatukogu ja raamatukoguhoidjaid puudutav meediakajastus ja kuvand kohalikus ajalehes raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike pilgu läbi“,

mille juhendaja on Maris Männiste,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 14.08.2016.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	8
1.1. Kuvandi mõiste ja olemus.....	8
1.2. Raamatukogu kuvand.....	9
1.3. Raamatukoguhoidja kuvand.....	13
1.4. Raamatukoguhoidja kuvand meediakajastuses.....	16
1.5. Raamatukogude meediakajastus.....	18
1.6. Kokkuvõtte seminaritööst.....	21
2. UURIMISKÜSIMUSED, METOODIKA JA VALIM.....	22
2.1. Uurimisküsimused.....	22
2.2. Meetodite valik.....	22
2.2.1. Poolstruktureeritud individuaalintervjuu.....	23
2.2.2. Fookusgrupi intervjuu.....	23
2.3. Valim.....	25
2.4. Intervjuude läbiviimine.....	26
3. UURIMISTULEMUSED.....	27
3.1. Raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis.....	27
3.1.1. Raamatukogu ja -hoidjate kuvand erinevas vanuses inimeste silmis.....	27
3.1.2. Raamatukogu ja -hoidjate kuvandit mõjutavad tegurid.....	30
3.2. Raamatukogu ja -hoidjate tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes.....	32
3.3. Ajalehe artiklite mõju raamatukogu ja -hoidjate kuvandile.....	33
3.4. Ajakirjanike hoiaku mõju raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutamisest.....	36
3.5. Raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus praegu ja tulevikus.....	39
3.5.1. Raamatukogu ja -hoidjate senine meediakajastus.....	39
3.5.2. Raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus tulevikus.....	41

3.6. Raamatukogu ja -hoidjate kuvandi paremaks muutmise võimalused	43
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON.....	48
4.1. Meetodi kriitika	57
KOKKUVÕTE.....	58
SUMMARY	60
KASUTATUD KIRJANDUS	62
LISAD.....	66
Lisa 1. Intervjuu kava.....	66

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimistöö lähtub uurimisprobleemist, et raamatukogude meediakajastus on liiga ühekülgne ega ava nende tegevuse erinevaid tahke. Seetõttu puudub laiemal avalikkusel ettekujutus, mida hõlmab endas raamatukoguhoidjate igapäevatöö ning kui olulise tähtsusega on kogukonna jaoks raamatukogud. Töö fookuses on küsimus, kuid mõjutavad raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates raamatukogude ja -hoidjate kuvandit kohalikus ajalehes avaldatavad artiklid. Samuti uurib käesolev töö, mida saaksid nii raamatukoguhoidjad kui ajakirjanikud raamatukogude ja -hoidjate kuvandi parandamiseks ette võtta.

Meediakajastusel on Vrana ja Barbaric'i (2007) arvates oluline roll selles, milliseks kujuneb raamatukogu kuvand meedia tarbijate jaoks ja kas see tekitab neis soovi ka ise raamatukogu külastada. Seetõttu ongi trükimeedia heaks võimaluseks raamatukogude tegevuse tutvustamisel ja raamatukogu kuvandi positiivsemaks muutmisele kaasa aitamisel.

Väärad ettekujutused raamatukogust ja tema rollist ühiskonnas on Booth'i (1993) sõnul üheks põhjuseks, miks inimesed raamatukogusid eriti sageli ei külasta. Raamatukogudes ei nähta asutust, mis kogu ühiskonnale nähtavat kasu tooks ning enamasti ei ole inimesed teadlikud ka raamatukogu poolt pakutavatest teenustest (Booth, 1993). Ka raamatukoguhoidjate tegevus on olnud enamikule ühiskonnast hoomamatu. Avalikkus ei ole teadlik ei raamatukoguhoidjate haridusest, teadmistest, oskustest, töökohustustest ega rollist ühiskonnas (Seal, 2008, Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou, 2014). Raamatukoguhoidjate tööd ei hinnata kuigi kõrgelt (Alansari, 2011, Majid ja Haider, 2008) ning nende ametiga on väga pikka aega käinud kaasas keskealise või vanema range naisterahva kuvand (Einasto, 2005b). Ühelt poolt võib sellise kuvandi tekkes näha süüd raamatukoguhoidjatel endil, kes ei ole piisavalt tegelenud negatiivse kuvandi muutmisega, teiselt poolt on negatiivset kuvandi teket mõjutanud ka meedias ilmunud stereotüüpsed kajastused (Green, 1994).

Raamatukoguhoidja amet ei ole ühiskonnas prestiižne nii väikse palga (Alansari, 2011), vähese tunnustatuse (Alansari, 2011, Einasto, 2005b) kui levinud stereotüüpide (Einasto, 2005b) tõttu.

Suhtumist raamatukogudesse ja raamatukoguhoidjatesse mõjutab kindlasti ka see, millised on raamatukogu kasutajate varasemad kogemused. Positiivsete kogemuste puhul nähakse raamatukogusid meeldivate ja hubaste paikadena ning külastatakse seetõttu ka sagedamini, negatiivsete kogemuste puhul aga pigem välditakse sinna sattumist. Just seetõttu tulekski raamatukogu tegevust meedia vahendusel rohkem tutvustada, et avalikkus saaks parema ettekujutuse raamatukogu poolt pakutavatest võimalustest ning inimesed hakkaksid sagedamini raamatukogu külastama.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja, kuivõrd kohalikus ajalehes Vooremaa avaldatavad artiklid mõjutavad raamatukogu kuvandit raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates ning mida tuleks muuta selleks, et kuvand oleks teistsugune.

Uurimismaterjali kogumiseks kasutasin töös kvalitatiivsete meetoditena fookusgrupi intervjuud, mis võimaldab saada rohkem infot, sest grupi liikmed stimuleerivad üksteist rühmaarutelu käigus, ning poolstruktureeritud individuaalintervjuud, kus vahetu kontakt intervjuueeritavaga võimaldab saadud vastuseid vajadusel lisaküsimustega täpsustada.

Valim moodustus Jõgeva Linnaraamatukogu raamatukoguhoidjatest ja Vooremaa ajakirjanikest ehk siis inimestest, kes on suuremal või vähemal määral seotud linnaraamatukogu tegevuse kajastamisega kohalikus ajalehes. Lisaks eelnimetatutele lisasin valimisse ka väiksemate raamatukogude juhatajad, kelle seisukohad täiendavad saadavaid tulemusi.

Intervjuud viidi läbi kolme Jõgeva Linnaraamatukogu töötajaga, kolme ajalehe Vooremaa ajakirjanikuga ning kahe vallaraamatukogu juhatajaga.

Töö eesmärgi saavutamiseks püüan leida vastused uurimisküsimustele:

1. Milline on raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis?
2. Kuivõrd oluline on raamatukogu ja -hoidjate tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes?
3. Mil määral mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates?
4. Mil määral mõjutab ajakirjanike isiklik hoiak raamatukogudes seda, mida ja kuidas nad raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutavad?
5. Milline on ja milline võiks olla raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus?
6. Kuidas muuta raamatukogu ja -hoidjate kuvandit paremaks?

Raamatukogude tegevusega seonduva meedias kajastamist uurisin oma seminaritöös (Luhaid, 2016) ning sellest on antud lühike ülevaade uurimistöö esimeses peatükis.

Uurimistöö koosneb neljast peatükist:

- 1) esimeses peatükis annan ülevaate teoreetilisest osast ja varasematest uuringutest;
- 2) teises peatükis tutvustan töös kasutatud meetodeid, valimit, andmekogumise ja analüüsi käiku;
- 3) kolmandas peatükis esitan uurimistöö tulemused;
- 4) neljandas peatükis seostan saadud tulemused varasemate uuringute ja teooriatega ning esitan diskussiooni käigus oma järeldused.

Töö lõpus on välja toodud uurimistöö eesti ja inglise keelne kokkuvõte, kasutatud kirjanduse loetelu ja lisad.

Raamatukogude ja -hoidjate kuvandiga seonduvat on uurinud mitmed uurijad (nt Mills ja Bannister (2001), Alansari (2011), Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou (2014), Majid ja Haider (2008), Einasto (2005a) / (2005b)) nii kodu- kui välismaal. Massimeedias kujutatavat kuvandit on uurinud maailmas näiteks Green (1994), Robinson (2006), Luthmann (2007), Shaffer ja Casey (2012). Samas puuduvad nii Eestis kui mujal maailmas uuringud selle kohta, kas ja kuidas mõjutavad raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates ajalehes avaldatud artiklid raamatukogude ja -hoidjate kuvandit. Seetõttu on antud teema uudne ja uurimisväärne.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Teoreetiliste lähtekohtade peatükis avan kuvandi mõistet ja olemust ning tutvustan raamatukogu ja raamatukoguhoidja kuvandiga seotud probleemkohti. Samuti annan ülevaate raamatukogude ja raamatukoguhoidjate kuvandiga seonduvast meediakajastusest.

1.1. Kuvandi mõiste ja olemus

Käesolevas töös on kasutatud mõisteid „kuvand“ ja „imago“ sünonüümidena. Kuvand on „Eesti keele seletava sõnaraamatu“ (2009) järgi esemest, olendist või nähtusest loodud kujutluspilt, imago. Imago on teatud ettekujutuste, ootuste, kogemuste ja teadmiste kogum mingi propageeritava toote, isiku või firma kohta (Bachmann, 2009: 170). Pasti (2007) järgi on imago sihtgruppides organisatsioonist kujunenud meelepilt, mille kujunemist mõjutavad organisatsiooni käitumine ja sümbolkommunikatsioon, sihtgrupi domineerivad skeemid ja vastuvõtukeskkond. Imago on teadmine, mille järgi sihtgrupid suhtuvad organisatsiooni ja mille põhjal nad eristavad organisatsiooni teistest. (Past, 2007: 14) Imago on viis, kuidas inimesed organisatsioonist mõtlevad (Past, 2007: 59).

Pasti (2007: 38) järgi on imago raskesti defineeritav ja mõõdetav ning ei ole olemas ühest mõõtmistehnikat, mis kirjeldaks imago kõiki külgi. Bachmann (2009: 173) defineerib oma raamatus „Reklaamipsühholoogia“ imagot kui firma või toote/margi isiksust ehk persooni, mille loovad reklaam ja tarbija kogemused. Bachmanni (2009: 172) järgi tekib imago nii isikliku kogemuse kui ka reklaami ja sotsiaalse teabelevi (kuulujutud, tähtsate teiste arvamused) mõjul. Past (2009) leiab, et imago tekib kiiremini kui maine, on ebastabiilsem, on enam mõjutatud sihtgruppide eneseidentiteedist ja situatsioonist, sisaldab nii hinnanguid kui ka emotsioone. Imago tekib selle põhjal, mida organisatsioon ise enda kohta räägib, sõnumi saajate isiklikest kogemustest ning kolmandatest allikatest tuleneva informatsiooni põhjal. Sageli on kolmandateks allikateks meedia või arvamuslimidrid. (Past, 2009: 44) Ehk siis asutuse või

ettevõtte imago tekkimisel on võrdne tähtsus nii isiklikel kogemustel, teiste käest kuuldul kui ka erinevate meediakanalite (ajaleht, raadio, TV jne) vahendusel saadud teabel. Erinevatest allikatest saadud informatsioon tekitab antud asutuse suhtes inimestes teatud hoiakuid, suhtumisi ja ka ootusi, mille tulemusena näevad inimesed seda asutust ka loodud kuvandist lähtuvalt.

Pasti (2007) järgi mõjutab imago otseselt inimeste käitumist organisatsiooni suhtes, vahel tekib soov esitada end parema ja eetilisemana, kui ollakse, edastada valesõnumeid enda kohta. Imago kommunikatsioonis on organisatsioonide üks vigu, et väga vähe on öelda ja väga paljud inimesed ütlevad seda erinevatel viisidel. Samuti on Pasti (2007) järgi viga üldse mitte pöörata tähelepanu oma imagole, sest avalik imago kujuneb ka siis, kui me ise teadlikult sellele kaasa ei aita. Kui stereotüüpsed imagod on tekkinud, on neid raske muuta, kuna imagod toimivad emotsionaalse filtrina. Olgu faktid millised tahes, imagod filtreerivad välja selle, mida me ei usu olevat tõde. Samal ajal on positiivne imago kõige positiivse võimendaja, sest me usume positiivset sõnumit olevat tõde. (Past, 2007: 18-19) Samamoodi on negatiivne imago negatiivsete sõnumite ja nimetamiste külgetõmbaja ning kord väljakujunenud imago on suhteliselt püsiv vaatenurk, mis määrab ära, mida tootest, maast või persoonist arvatakse ja kuidas temasse suhtutakse (Past, 2007: 50). Seega on iga asutuse huvides arvestada sellega, et isegi kui nad ei tegele teadlikult oma imago kujundamisega, tekib neist avalikkuse silmis mingi kuvand ikkagi. Seetõttu on mõistlikum ise kaasa aidata sellele, et see kuvand oleks just selline nagu asutus soovib. Ajakirjandusel on asutuse avaliku kuvandi tekkes samuti oluline roll, sest sellest, kuidas ajakirjanik asutusest kirjutab, sõltub see, millisena meedia tarbijad seda näevad. Siinkohal on asutustel oluline jälgida seda, kuidas neid massimeedia vahendusel näidatakse ning püüda ka ise meedia võimalusi ära kasutades aidata kaasa sellele, et luua endast avalikkuse silmis positiivne pilt. Näiteks võtta ise rohkem sõna oma asutuse tegevuse tutvustamisel, mitte lasta seda teha ajakirjanikel, kelle hoiakud võivad avaldada mõju sellele, kuidas nad antud asutusest kirjutavad.

1.2. Raamatukogu kuvand

Raamatukogudel on pikka aega olnud probleeme oma kuvandiga. Raamatukogu kuvandiga seonduvat on uurinud mitmed autorid (Saunders, 1993; Booth, 1993; Mills ja Bannister, 2001; Rosenfeldt 2006). Osa autoritest (nt Saunders, 1993) leiab, et kuvandi tekkimisel on oluline roll

raamatukogul endal, teised (nt Mõistlik, 2004) näevad tekkinud kuvandi eest vastutavana aga meediat.

Ühed uurijatest, kes leiavad, et raamatukogude kuvandile on küllaltki vähe tähelepanu pööratud, on Mills ja Bannister (2001). Nende (Mills ja Bannister, 2001) sõnul on raamatukogude kuvandit laialdaselt defineeritud üldistes terminites vastavalt sellele, mida on peetud nende peamiseks rolliks, ehk siis hoiustamine, säilitamine ja ligipääs. Kuvandi tõlgendamine on aga kompleksne – see on erinevate kogemuste, uute ja vanade, vastastikuse mõju tulemus. Samuti ei pruugi kuvandi loomine olla vahetu kontakti tulemus raamatukogu või raamatukoguhoidjatega, vaid see võib olla loodud ka sekundaarse allika kaudu nagu meedia, kolleegid või sõbrad. (Mills ja Bannister, 2001: 163) Seetõttu ei tohiks inimese suhtumise kujunemises raamatukogudesse alahinnata ei teda ümbritsevate inimeste varasemaid kogemusi raamatukogudega ega ka meedias avaldatu mõju. Lisaks leiavad Mills ja Bannister (2001: 162), et nii teenustele orienteeritud asutuse kui selle teenuste avalik kuvand luuakse aja jooksul ning see kuvand mõjutab seda, mil viisil seda asutust kasutatakse – kas näiteks mingi probleemi lahendamiseks või teabe otsimiseks. Raamatukogu kasutamise puhul on määrav tähtsus sellel, et raamatukogu kasutajad tajuks raamatukogu positiivse ja sõbraliku paigana, mis aitab omakorda kaasa ka seal pakutavate teenuste suuremale kasutamisele.

Sellele, et raamatukogu avalik kuvand oleks positiivne ja kutsuv tuleb eelkõige raamatukogul endal kaasa aidata. Saunders (1993) leiab, et raamatukogu imago hõlmab endas nii töötajaid kui hoonet ning raamatukoguhoidjad peavad olema kasutajate jaoks ligipääsetavad. Koolitades raamatukoguhoidjaid suhtlema avalikkusega sõbralikul, abivalmil ja mitte üleoleval moel on kasulik mitmel põhjusel: ühelt poolt julgub raamatukogu kasutaja pöörduda raamatukoguhoidja poole mistahes päringutega ja teiselt poolt muutub raamatukoguhoidja ebamugavate olukordade lahendamisel nii „kasutajasõbralikumaks“ kui ka enesekindlamaks. Muutes raamatukogu imagot ja parandades isikutevahelisi oskusi on võimalik julgustada palju enam inimesi raamatukogusid kasutama ja avastama, et raamatukogud võivad pakkuda laiaulatuslikku informatsiooni teenust. (Saunders, 1993: 9) Raamatukoguhoidjate sõbralik ja avatud suhtumine ning professionaalsed oskused aitavad ühelt poolt kaasa raamatukogu kasutajate paremale teenindamisele ning teiselt poolt muudavad nii raamatukogu kui ka raamatukoguhoidjate kuvandit positiivsemaks. See omakorda toob kaasa raamatukogu kasutajate positiivsema suhtumise raamatukoguhoidjatesse ning suurendab raamatukogu külastatavust. Saundersi (1993: 10) arvates peaks raamatukogud olema kasutajakesksed ning uurima välja, mida inimesed tõeliselt vajavad, mitte lihtsalt

edendama nende praegu saadavat teeninduse taset. Ka Mills ja Bannister (2001: 162) toovad välja, et teades, mida raamatukogu kasutajad informatsiooni professionaalidest (kelle hulka kuuluvad ka raamatukoguhoidjad) mõtlevad, võib anda ideid nii teenuste parandamiseks ja efektiivsemaks edendamiseks kui kasutajatele mõeldud haridusprogrammideks ning planeerida olemasolevate teenuste muudatusi.

Inimeste teadmatust raamatukogude poolt pakutavatest teenustest on üheks suurimaks probleemiks raamatukogude mitte kasutamisel. Lisaks sellele takistavad raamatukogu kasutamist väärad ettekujutused raamatukogust ja tema rollist ühiskonnas. Näiteks Booth (1993) leiab, et üheks suurimaks psühholoogiliseks takistuseks raamatukogu kasutamisel on üldsuse teadvuses olev kuvand raamatukogust. Kuna kuvand ei pruugi alati peegeldada tegelikku olukorda, ei saa seda siiski tähtsusetuna kõrvale heita, sest kuvandid on tegelikkus nende jaoks, kes need omaks võtavad. (Booth, 1993: 11) Raamatukogul tuleb endale selgeks teha, millised on need kuvandid, mis inimestel raamatukoguga seoses tekkinud on ja püüda leida lahendusi nende muutmiseks. Enamasti tekib reaalsust mitte peegeldav kuvand siis, kui raamatukogu külastatakse harva ja ei olda teadlikud selle võimalustest. Booth'i (1993: 13) arvates enamik inimesi ei tea, mida nende raamatukogu saab neile pakkuda ja kuna enamik ei vaevu seda ka järele uurima, siis on raamatukogu kohustatud seda neile ise ütleva. Siinkohal olekski suureks abiks ajalehe vahendusel jagatav teave, mis aitaks inimestel paremini aru saada, milliseid võimalusi raamatukogu neile pakub. Ajalehes avaldatav mitmekülgne info aitab luua raamatukogust inimeste silmis pildi meeldivast kohast ning tekitada neis soovi ka ise seal pakutavat sagedamini kogeda. Kindlasti ei ole võimalik kuvandit muuta ühe-kahe artikliga, vaid selleks kulub tunduvalt rohkema aega. Kõige olulisem on sellega aktiivselt tegeleda.

Sellel, millisena inimesed raamatukogusid näevad, on oluline osa ka raamatukogude kasutamise sagedusel. Raamatukogude meeldiva suhtlemiskohana nägemine tekitab samuti oluliselt suuremat külastamissagedust. Näiteks Rosenfeldt (2006) tõdeb Austraalias läbiviidud uuringu tulemustele viidates, et paljud inimesed kasutavad raamatukogusid sotsiaalse suhtlemise eesmärgil. Inimesed näevad raamatukogusid turvaliste ja mugavate kogunemiskohtadena – kogukonna keskpunktina. Raamatukogud mängivad olulist rolli inimeste üksteisega suhtlemisel, eriti nende kasutajate puhul, kes ei tööta ja elavad üksi, aidates sel moel luua sotsiaalset kapitali. (Rosenfeldt, 2006: 190) Uuringu tulemused näitavad, et inimeste jaoks on tasuta raamatukoguteenuste kättesaadavus olulise tähtsusega ning see toetab ka raamatukoguhoidjate pikaajast seisukohta: et raamatukogud tugevdavad kogukondi, eriti just informatsiooniga

varustamisel; teabele ja kommunikatsiooni tehnoloogiale juurdepääsu loomisel ning arvutialaste oskuste arendamisel; elukestvas õppes ja hariduses; ja sotsiaalse võrgustiku laiendamisel (Rosenfeldt, 2006: 191). Selleks, et neid teenuseid kasutada, tuleb nendest kõigepealt teadlikuks saada. Üheks võimaluseks on kirjutada neist kohalikus ajalehes. Siinjuures sõltub palju sellest, kui oluliseks ajakirjanik ise raamatukogu peab. Ajakirjanike seisukohtadest sõltub sageli see, kuidas ajalehtedes raamatukogust kirjutatakse, sest nende suhtumist võib aimata artikleid lugedes. Selgitamaks välja, mida ajakirjanikud raamatukogust arvavad ja kuidas see väljendub nende kirjutatavates artiklites, viis Mõistlik (2004: 8) kontentanalüüsi meetodit kasutades läbi uuringu selle kohta, millistel teemadel O. Lutsu Tartu Linna Keskraamatukogust ajalehes „Postimees“ kahe aasta jooksul ilmunud artiklites kirjutatakse. Ta (Mõistlik, 2004: 8) leiab, et tekstid peegeldavad nii ajakirjanike teadlikke kui ka vähemteadlikke valikuid, seda, millena raamatukogu nähakse, kui natuke ka seda, millena teda selgelt ei nähta.

Uuringu tulemusena selgus, et kõige rohkem artikleid oli kirjutatud raamatukogust kui kultuuri edendajast, ürituste korraldajast või toimumispaigast. Artiklite esinemissageduselt järgmisele kohale jäid raamatukogu ruumiprobleeme ja eelarvet puudutavad artiklid. Kolmandal kohal olid artiklid, milles kirjutati raamatukogu rollist raamatute laenutamise kohana ning kõige vähem artikleid oli seotud raamatukogu kui teenuse osutaja rolliga. Artiklite algatajatena olid rohkem kui pooltel (55%) juhtudest ajakirjanikud ning 38% juhtudest raamatukoguhoidjad. Raamatukogu poolt algatatud teemadeks olid enamasti erinevate ürituste toimumisest teavitamine. (Mõistlik, 2004: 8)

Sellised uuringute tulemused näitavad, et raamatukogud peavad hakkama ise rohkem oma asutust ja seal pakutavaid võimalusi avalikkusele tutvustama (nt ajalehe veergudel), sest väga paljudel juhtudel ei olda neist ikka veel teadlikud. Samavõrd oluline on kummutada raamatukogudega seostatavad väärad ettekujutused ning tegeleda aktiivselt raamatukogu igapäevase tegevuse tutvustamisega, tuues esile raamatukogude poolt pakutavaid mitmekülgsed võimalusi, olgu need seotud siis vajamineva info saamisega, koolitustega, üritustega või vaba aja veetmisega.

1.3. Raamatukoguhoidja kuvand

Lisaks raamatukogu kuvandile on oluline uurida ka raamatukoguhoidja kuvandit, sest see, millisena nähakse raamatukoguhoidjat, määrab ära ka selle, kuidas suhtutakse raamatukogusse. Raamatukoguhoidjad oma kõrgetasemeliste erialaste oskustega loovadki raamatukogust hea mainega ja kõrgelt hinnatud asutuse. Seega on raamatukogu kuvand tihedalt seotud raamatukoguhoidja kuvandiga.

Raamatukoguhoidjate kuvandit on uuritud nii kodu- kui välismaa uurijate poolt. Mitmed autorid (Alansari, 2011; Majid ja Haider, 2008; Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou, 2014) toovad välja, et raamatukoguhoidja negatiivne stereotüüpne kuvand on endiselt visa kaduma. Kuid leidub ka neid (Rothwell, 1990; Einasto, 2005b; Idarand, 2012), kes näevad raamatukoguhoidja imagos muutusi paremuse poole.

Üheks autoriks, kes on uurinud raamatukoguhoidjate kuvandiga seonduvat, on Alansari (2011: 576), kes tõdeb, et raamatukoguhoidjate avalik kuvand ning staatus on olnud ning on jätkuvalt raamatukoguhoidjate peamiseks murekohaks kogu maailmas. Tema (Alansari, 2011) poolt Kuveidi raamatukoguhoidjate seas läbi viidud uuringust selgus, et raamatukogunduse eriala kuvandit mõjutab negatiivselt tunnustuse- ja huvipuudus üldsuse poolt. Enamik küsitletutest arvas, et eriala kuvandit aitavad parandada avalikkuse teadlikkuse tõstmine raamatukogude rolli osas ning palgatõus. (Alansari, 2011: 583)

Raamatukoguhoidjate poolt välja toodud põhjuseid, mis tekitavad nende eriala halba kuvandit, kinnitavad ka laiem avalikkuse seas levivad arusaamad. Näiteks Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou (2014: 357) järeldavad oma uuringu tulemustele tuginedes, et laiem avalikkus ei ole ikka veel teadlik raamatukoguhoidjate haridusest, oskustest, kohustustest ja rollist ühiskonnas. Raamatukoguhoidjaid ei nähta kogude korrastajatena, sealhulgas elektroonilise juurdepääsu võimaldajatena ega kogude arendajatena, vaid pigem kogude hoidjatena ja säilitamise eest vastutajatena (Mills ja Bannister 2001: 164).

Raamatukoguhoidja kutseala negatiivset kuvandit ühiskonnas näitab ka Majidi ja Haideri (2008) poolt läbi viidud uuring. Majid ja Haider (2008) leidsid oma uuringu tulemusena, et raamatukoguhoidjate tööd ei tajuta raamatukogu kasutajate poolt enamasti mitte elukutsena, vaid kontori- või administratiivse tööna. Võrreldes teiste uuritud elukutsetega (arstid, juristid, IT-spetsialistid, raamatupidajad, õpetajad) hinnati raamatukoguhoidjaid madalamalt nii staatuse,

hariduslike nõuete, arvutialaste teadmiste, sissetuleku ja ühiskonnale kasulikkuse koha pealt. (Majid ja Haider, 2008: 234-236) Enamik vastanutest arvas, et raamatukoguhoidjad ei ole kõrgelt haritud inimesed ja neil on vaid piiratud arvutialased teadmised ja oskused (Majid ja Haider, 2008: 239). Ühiskonnaliikmete seas laialt levinud teadmatus raamatukoguhoidjate erialastest oskustest on loonud eksi arvamuse, et antud elukutse ei eelda spetsiaalset ettevalmistust ega kõrgemat haridust ning selles ametis võib töötada igäüks. Seetõttu nähaksegi raamatukoguhoidja elukutset väheväärtuslikuna. Raamatukoguhoidjate kuvandi puhul on oluline roll ka sellel, kuidas inimesed näevad raamatukoguhoidjaid ning milline on nende suhtumine raamatukoguhoidjatesse.

Raamatukogusid kasutavate inimeste suhtumist raamatukoguhoidjatesse püüdis välja selgitada Rothwell (1990), kes uuris, kuidas inimesed näevad raamatukoguhoidjaid ja kas see pilt sõltub raamatukogu külastamise sagedusest (Rothwell, 1990: 33). Rothwelli (1990) uuring näitas, et vastajate enamik ei näinud raamatukoguhoidjaid traditsioonilise kuvandi mõistes: naissoost, vana, lohakalt riides, prillidega ja hallid juuksed krunnis ning karmi ja õnnetu näoga lakkamatult korda või vaikust nõudvana. Kõige sagedamini kasutatud sõnadeks olid abivalmis, meeldiv, viisakas, haritud ja sõbralik. (Rothwell, 1990: 45) Negatiivse tooniga sõnadest kasutati raamatukoguhoidjate iseloomustamiseks üleolevalt armulik, hall, ametlik, ebasõbralik ja mitte abivalmis. (Rothwell, 1990: 33-38) Sarnased tulemused ilmsesid ka 18 aastat hiljem läbi viidud Majidi ja Haideri (2008) uuringus, kus raamatukoguhoidjate positiivsete iseloomujoontena toodi välja abivalmis, sõbralik, korralik, viisakas ja lahke. Negatiivsete joontena aga lugemist harrastav, igav, vaikne, vanamoodsalt riides ja tagasihoidlik. (Majid ja Haider, 2008: 238) Kõige enam iseloomustasid raamatukoguhoidjaid positiivselt inimesed, kes külastasid raamatukogu vähemalt üks kord nädalas (Rothwell, 1990: 38). Meediast ja kirjandusest leitavatel raamatukoguhoidjate negatiivsete liialdustega portreeringutel näib Rothwelli (1990) arvates olevat üldsuse arvamusele väike mõju. Uuringu tulemused näitavad selgelt, et respondendid näevad raamatukoguhoidjaid ja raamatukogunduse eriala positiivselt ja on vaid veidi mõjutatud „traditsioonilisest“ kuvandist. (Rothwell, 1990: 45-46)

Eelöelduga veidi teisel arvamusel on aga Einasto (2005b), kelle seisukoha järgi mängivad raamatukoguhoidja imago puhul olulist rolli nii massikultuuri stereotüübid, meedia kui ka avalikud suhted. Samuti mõjutavad raamatukoguhoidja imagot suurel määral ka inimeste isiklikud kogemused suhtlemises raamatukoguhoidjatega. (Einasto, 2005b: 11) Ehk siis olulist

rolli inimese suhtumises raamatukoguhoidjatesse mängib peale isikliku kogemuse ka see, millised kogemused raamatukoguhoidjatega on teda ümbritsevatel inimestel ja meedias avaldatu.

Lisaks Einastole (2005b) on Eestis raamatukogu ja -hoidjate alaseid uuringuid läbi viinud ka teised uurijad. Näiteks Idarand (2012) viis Rahvusraamatukogu kasutajate seas läbi raamatukoguteenustega rahulolu uuringu, mille tulemustest selgub, et hinnangud personaliga seotud teenusekvaliteedi näitajatele on väga kõrged. Kõige kõrgemalt hindasid kasutajad raamatukoguhoidjate puhul viisakust ja vastutulelikkust, neile järgnesid pingereas päringutele vastamise usaldusväärsus, pädevus ja teenindamiskiirus (Idarand, 2012: 34). Selle põhjal võib Idaranna (2012: 34) arvates järeldada, et personalist sõltub mitte ainult teeninduse kvaliteet, vaid see on võti kõigi teiste raamatukoguteenuste hindamiseks. Idarand (2012: 79) tõdeb, et raamatukoguhoidjate ametioskused ja isiklikud omadused määravad mitte ainult konkreetse raamatukogu, vaid raamatukogude kui nähtuse maine. On väga oluline, et avalikkus oskaks hinnata raamatukoguhoidjate ametioskusi ning nende poolt pakutavat kvaliteetset teenindust. Sama oluline on mõista, et raamatukoguhoidjate stereotüüpne kuvand on aja jooksul hääbunud, esinedes kohati vaid vanema põlvkonna hulgas. Seda kinnitab oma uuringu põhjal Einasto (2005b), kes tõdeb, et raamatukoguhoidja stereotüüpne imago on levinud eelkõige vanema põlvkonna seas, kelle jaoks on raamatukoguhoidja vallaline, tark, haritud naine, kellel on juuksekrunn ja prillid ning kes riietub vanamoodsalt (Einasto, 2005b: 10). Raamatukoguhoidja imago muutumist nooremate inimeste seas näitab aga see, et nemad ei keskendu mitte füüsilistele stereotüüpidele, vaid rõhutavad enim raamatukoguhoidjate professionaalseid omadusi nagu teadmised, mälu, orienteeritus lugejale, teenindus- ja abivalmidus (Einasto, 2005b: 11). Ehk siis noorem põlvkond näeb raamatukoguhoidjas mitte raamatuid ja korda valvavat ranget prillidega preilit, vaid eelkõige infospetsialisti ja sõbralikku teenindajat, kes on abivalmis ja kompetentne vastama lugeja küsimustele (Einasto, 2005b: 14). Samuti leiab Einasto (2005b), et raamatukoguhoidja ja raamatukogu imago kaudu määratakse raamatukogunduse eriala staatus ja roll ühiskonnas. Teadmatus raamatukogutööst põhjustab aga raamatukoguhoidja töö ebapiisava tunnustamise ühiskonnas, mis väljendub nii antud eriala sotsiaalses staatuses kui ka raamatukoguhoidjate töötasus. (Einasto, 2005b: 13) Mida aga ette võtta, et muuta raamatukogu kuvandit ühiskonna silmis paremaks? Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou (2014) leiavad, et informatsiooni professionaalid peaks oma olemasolu avalikkusele reklaamima ja rõhutama oma rolli tähtsust kõrge kvaliteediga teabe ja teenuste kättesaadavaks tegemisel. Lisaks peaks nad kasutama iga võimalikku vahendit ja turundusstrateegiat, et muutada avalikkusele nähtavamaks ning looma endast positiivset pilti. (Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou,

2014: 367) Üheks võimaluseks on kasutada ajakirjanduse abi, mille vahendusel edastada artikleid kõikvõimalikel raamatukogu tegevust puudutavatel teemadel, mis aitaks näha raamatukogu kohana, kus haritud ja pädevad spetsialistid pakuvad kvaliteetseid teenuseid ning kuhu on kõik oodatud. Ka Shafique (2007: 819) leiab, et tulevikus jäävad ellu need raamatukoguhoidjad, kes peavad oma kasutajaid kõigi raamatukogu tegevustes keskpunktiks ning selgitavad välja kasutajate soovid ja korraldavad oma tegevust vastavalt nende soovile. Ehk siis raamatukoguhoidjate aktiivne tegutsemine oma asutuse teenuste kasutajate info- või kirjandusalaste vajaduste rahuldamise eesmärgil loob küllastajatele tunde, et nad on raamatukogu jaoks olulised. Vähem tähtis pole ka raamatukogus valitsev abivalmis ja sõbralik õhkkond, mis aitab kaasa sellele, et raamatukogu küllastajad tunneksid ennast seal hästi ja oodatuna.

1.4. Raamatukoguhoidja kuvand meediakajastuses

Kui raamatukogude ja raamatukoguhoidjate kohta üldisemas mõttes on uuringuid läbi viidud küllaltki palju, siis raamatukoguhoidjaid puudutavaid meediakajastusi on uuritud oluliselt vähem. Mitmete autorite (nt Seal, 2008; Shaw, 2010; Badovinac ja Južnič, 2011) sellealastest uuringutest andsin ülevaate oma seminaritöös „Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine ajalehes Vooremaa aastatel 2011/2012 ja 2014/2015“ (Luhalaid, 2016). Siiski leidub veel mõningaid autoreid, kes on antud temaatika uurimise alla võtnud ja püüdnud selgitada välja raamatukoguhoidjate kuvandiga seonduvat meediakajastust. Nende seas leidub autoreid (Shaffer ja Casey, 2012), kes leiavad, et kõik stereotüpeeritud kuvandid ei ole tingimata halvad. On ka neid (Luthmann, 2007; Robinson, 2006; Einasto, 2005a), kelle arvates on meedias kujutatav hoiak raamatukoguhoidjatesse üldjuhul positiivne. Samas leidub ka neid (Green, 1994), kes näevad raamatukoguhoidjate endi käitumist põhjusena, mis tekitab inimestes tõrkeid raamatukogusid külastada.

Raamatukoguhoidjate negatiivse kuvandi püsimise üheks põhjuseks peavad mõned uurijad nende stereotüüpset kujutamist meedias, mis loob nii raamatukoguhoidjate elukutsesest kui rollist ühiskonnas väära ettekujutuse. Näiteks Green (1994) uuris raamatukoguhoidjate imagoga seonduvat meedias ja leiab oma uuringu tulemusena, et kui raamatukoguhoidjate kuvandiks on kas ligipääsmatu ja autoritaarse või nõrga ja ebakompetentse töötaja negatiivne stereotüüp, kes ei tee enam kui tembeldab või asetab riulitele raamatuid, manitsedes samal ajal vaikusele, siis ei

ole üllatav, et inimestes tekib tõrge ning nad näevad raamatukoguhoidjaid kasutatuna. Samas leiab Green (1994), et raamatukoguhoidjate kujutamine erinevates meediavormides ei ole sage ja ainsaks domineerivaks iseloomulikuks tunnuseks on see, et nad on naissoost. Inimestele on jäetud raamatukoguhoidjatest ja nende erialast ebaselge mulje. Green (1994) leiab, et stereotüpeerimist, mille all kannatavad peale raamatukoguhoidjate ka teiste erialade esindajad nii situatsioonikomöödiates kui reklaamides, ei ole ka millegagi asendada. (Green, 1994: 19) Elukutsena mittetajumine või madal erialane kuvand viib madalama staatuseni, mis kujundab nii tõrkeid raamatukogu kasutamisel kui ka raamatukoguhoidjate tähtsust (Green, 1994: 20).

Raamatukoguhoidjate kujutamist meedias on uurinud ka teised autorid, leides, et see ei pruugi olla nii negatiivne kui esmapilgul näib. Näiteks uurisid Shaffer ja Casey (2012) raamatukoguhoidjate imagot filmides ja leidsid, et mitte kõik stereotüpeeritud kuvandid ei ole tingimata halvad. Raamatukoguhoidjaid on sagedamini kujutatud naistena ning filmides kujutatakse neid tihti intelligentsete ja nohiklikena. Sellest hoolimata leiavad nad (Shaffer ja Casey, 2012), et antud erialal töötavatele inimestele kui intelligentsetele viitamist ei tohiks keegi võtta halvustamisena. Samas on raamatukoguhoidjatel põhjust nende erialaga seostatud kuvandi ja stereotüüpide pärast muret tunda, sest kui negatiivsed stereotüübid muutuvad liiga läbivaiks, võib see põhjustada inimestes otsuseid antud valdkonda tööle mitte asuda. Parimaks lahenduseks nii raamatukogunduse eriala kui sellega kaasas käivate stereotüüpide puhul on huumorimeele säilitamine. (Shaffer ja Casey, 2012: 44-45)

Kui filmides ja reklaamides kujutatakse raamatukoguhoidjaid enamasti stereotüüpselt, siis trükimeedias on neisse suhtumine vaoshoitum ja ei panda nii suurt rõhku välimusega seotud väärarvamuste esile toomisele. Sellisele järeldusele jõudis Robinson (2006), kes analüüsis Austraalia trükimeediat. Ta (Robinson, 2006) leiab, et stereotüüpide kasutamise puudumine ajalehtede artiklites on üllatav ning tähendab, et trükimeedia on oma väljendusviisis muutumas hoolikamaks ja vähem vastutustundetumaks kui varem ning on aru saanud, et stereotüübid on eriala arenemisel muutumas ebatäpseks. Antud uuring näitas, et enamik trükimeedia artikleid ei viidanud informatsiooni professionaalide väljanägemisele, mis tõendab, et selline kliše on ajakirjanduses hääbumas. (Robinson, 2006: 8). Robinsoni (2006) järgi on meedias kujutatav hoiak raamatukoguhoidjatesse üldjuhul positiivne. Raamatukoguhoidjaid peetakse taibukateks, uuenduslikeks, tulevikku vaatavaiks, pühendunuteks, entusiastlikeks, organiseerituteks jne. (Robinson, 2006: 10)

Ka Luthmann (2007: 773) leiab, et raamatukoguhoidjate imago on nii massimeedias kui - kultuuris sageli positiivne ja kangelaslik, samas kui erialases kirjanduses olevad kuvandid kinnitavad pigem stereotüüpe. Raamatukoguhoidjate professionaalset kuvandit ja enesehinnangut mõjutavad nii meedia poolt kujutatud kui laiema avalikkuse poolt kujuteldavad kuvandid (Luthmann, 2007: 773). Luthmann (2007) leiab, et ehk raamatukoguhoidjad muretsevad liiga palju mõlema stereotüübi pärast, nii selle pärast, kuidas nad välja näevad kui selle pärast, mida nad teevad. Kõige olulisem on aga anda inimestele selge ettekujutus erinevatest teenustest, mida raamatukogud neile tegelikult pakuvad. (Luthmann, 2007: 779) Tutvustades meedia vahendusel avalikkusele raamatukoguhoidjate töö erinevaid tahke ja näidates, et raamatukoguhoidjad on toredad inimesed, kes teevad huvitavat tööd, muutub ka nende kuvand positiivsemaks. Oma eriala aktiivsem tutvustamine aitab näha raamatukoguhoidjate töö olulisust ja tuua nad inimestele lähemale.

Lisaks muudele meediakanalitele on ka internetis hakatud tegelema raamatukoguhoidjate stereotüüpide muutmisega. Näiteks kirjeldab Einasto (2005a) USA raamatukoguhoidjate poolt loodud veebilehti (nt *Bellydancing Librarian* ehk kõhutantsija-raamatukoguhoidja, *The Laughing Librarian* ehk naerev raamatukoguhoidja, *The Anarchist Librarian* ehk anarhistist raamatukoguhoidja jne), mis üritavad purustada stereotüüpi kidurast prillidega raamatukoguhoidjast, näidates neid rõõmsate ja naiselike olenditena, kes vajadusel oskavad esineda nii kõhutantsija kui striptiisitarina. (Einasto, 2005a: 16)

Selliste uuringute tulemuste taustal tuleb tõdeda, et raamatukoguhoidjate kuvand meedias on hakanud varasemaga võrreldes muutuma positiivsemaks. Kui varem nähti raamatukoguhoidjaid autoritaarsete ja rangetena, siis nüüd nähakse neid pigem tarkade, pühendunute, uuenduslike, entusiastlike, tulevikku vaatavate ja organiseeritutena. Ka riietust puudutavad stereotüübid on hakanud hääbuma. Raamatukoguhoidjate puhul tuuakse esile pigem nende erialaseid oskusi.

1.5. Raamatukogude meediakajastus

Üheks autoriks, kes uuris raamatukogude tegevusega seonduvaid meediakajastusi on Galluzzi (2014). Ta (Galluzzi, 2014) võttis uurimise alla Suurbritannia, Prantsusmaa, Hispaania ja Itaalia laiema levikuga ajalehtedes viie aasta jooksul raamatukogude tegevuse kajastamisel toimunud muutused. Eestis tegi sarnase uuringu Männiste (2015), kes viis läbi viies ajalehes

rahvaraamatukogudest ilmunud artiklite üldise kaardistamise viimase 10 aasta jooksul ja uuris lugejate retseptsiooni valitud artiklite puhul.

Üheks autoriks, kes on samuti uurinud raamatukogude ja -hoidjate kuvandiga seonduvat meediakajastust on Shaw (2010). Shaw (2010: 554) uuris kahe Suurbritannia ajalehe, The Times'i ja The Mirror'i, lehekülgedel raamatukogunduse ja raamatukogu eriala rolli kujutamist. Uuringus keskenduti raamatukogutöötajate väärtuse ja tajutava kasulikkuse võrdlusele Suurbritannia ajakirjanduses ning eelkõige raamatukogunduse kompetentsi ja oskuste kujutamisele (Shaw, 2010: 557). Uuringu tulemused näitasid, et enamasti nähakse raamatukoguhoidjaid teadmiste andjatena, tehnoloogia asjatundjatena, kollektsioonide arendajatena, selekteerijatena, säilitajatena, kataloogijatena, klienditeenindajatena jne. Kõige suurema uudisväärtusega teemad puudutasid aga raamatukogu kollektsioone ning nende ajalugu ja pärandit. Sealjuures oli raamatukogu ja infoteaduste eriala puudutavatest artiklitest 89% positiivse või neutraalse tooniga. (Shaw, 2010: 563) See näitab seda, et raamatukogutöötajaid märgatakse ja nende oskustest ollakse üldjoontes teadlikud, kuid neist ei kirjutata nii sageli kui muudest raamatukogusid puudutavatest teemadest.

Vastupidine tendents ilmneb aga Seal'i (2008) uuringu tulemustest, kus selgub, et avalikkus on raamatukoguhoidjatest küll positiivsel arvamusel, kuid samas ei olda teadlikud nende teadmistest, kohustustest, oskustest ja haridusest. Kuigi avalikkus tajub raamatukoguhoidjat abivalmi, kasuliku, korraliku, sõbraliku, rahuliku, passiivse, häbeliku, range, teenindusele ja inimestele orienteerituna ei nähta teda siiski professionaalina (Nilsen ja McKechnie, 2002, Seal'i, 2008 kaudu). Valitseva avaliku arvamuse järgi on raamatukoguhoidjad nähtamatud ja olematud (Seal, 2008). Selliste erinevate tulemuste põhjuseks võib ühelt poolt pidada erinevates riikides (Suurbritannia ja USA) väljakujunenud erinevaid raamatukogu kasutamise traditsioone, kui ka aja jooksul toimunud muutusi antud valdkonna teadvustamises.

Lisaks eelnimetatutele on raamatukoguhoidjate meediakajastusega seonduvat uurinud veel ka Badovinac ja Južnič (2011). Nad (Badovinac ja Južnič, 2011: 297) leiavad, et raamatukogutöötajad üritavad mõjutada meediat näitamaks endid võimalikult „glamoursetena“ ning sotsiaalselt ja majanduslikult õigustatutena. Samuti selgus, et kuigi raamatukoguhoidjaid nähakse kenade ja sõbralikena, ei ole raamatukogu kasutajad siiski rahul nende oskustega (Badovinac ja Južnič, 2011: 308). Samas näitavad Badovinac'i ja Južnič'i (2011: 300) uuringu tulemused, et raamatukogunduse ja infoteaduse eriala tajutakse üldiselt kui kohalikku „asja“, sest antud eriala probleemid ja teemad on tihedalt seotud kohalike kogukondadega seetõttu, et

kohalikud autoriteedid vastutavad avalike raamatukogude rahastamise eest. Badovinac ja Južnič (2011) toovad oma uurimuses esile, et kõige rohkem esineb ajalehes artikleid, mis keskenduvad raamatukogude rahaliste ja ruumipuudusega seotud probleemidele või nende tegevustega seotud olukorra lihtsustamisele. Meediakajastustes on olulisel kohal ka väärtuslikku pärandit puudutav teema, olles seotud eelkõige kogude säilitamise ja konserveerimise probleemidega. (Badovinac ja Južnič, 2011: 301-302)

Viimati mainitud raamatukogude rahastamise probleemid toob oma uurimuses välja ka Galluzzi (2014), tõdedes, et seoses suurte muutustega nii sotsiaalses, majanduslikus kui tehnoloogilises kontekstis tuleb raamatukogudel tõestada oma kasulikkust. Galluzzi (2014) viitab ka sellele, et viimastel aastatel on raamatukogu tuleviku teemadel ilmunud palju artikleid. Majanduskriis on seda olukorda aga raskendanud ja pannud raamatukogud seisma silmitsi suurte eelarvekärbete ja sunnitud sulgemistega. Raamatukogude tuleviku teema on seega liikunud nende valdkonnast juba kaugemale levides avaliku arvamuse kujul massimeedias. (Galluzzi, 2014: 44) Probleemide kajastamine massimeedias ei ole iseenesest halb. See aitab tõmmata neile suuremat avalikkuse tähelepanu ja saavutada seeläbi kiiremaid lahendusi eelkõige seetõttu, et muudab seni varjul olnud kitsaskohad avalikkusele nähtavaks.

Ka meedia kaudu levitatava reklaami osatähtsust ei peaks enda nähtavaks muutmisel alahindama. Meedia rolli olulisust raamatukogudega seotud teemade nähtavamaks muutmiseks kinnitavad mitmed uuringud. Näiteks Vrana ja Barbaric (2007: 435) uurisid, milliste kommunikatsiooni kanalite kaudu raamatukogu kasutajad tutvuvad raamatukogu poolt pakutavate teenustega ning kuidas aitab reklaam muuta raamatukogusid kogukonnas nähtavamaks ja nende teenuseid tähelepanuvamaks. Uuringus osalejatele anti võimalus avaldada arvamust ka selle kohta, mida kohalik raamatukogu peaks tegema, et end rohkem nähtavamaks muuta. Selgus, et raamatukogu teenuseid puudutavat teavet saadakse lisaks muudele enimlevinud kanalitele (suusõnaline info, internet) ka ajalehtedest, mis kinnitab selle kommunikatsioonikanali olulisust. Raamatukogu nähtavamaks muutmiseks tõi enamik uuringus osalejaid aga ühe soovitusena välja vajaduse teha raamatukogule rohkem reklaami televisioonis, raadios, ajalehtedes ja internetis. (Vrana ja Barbaric, 2007: 443)

Selliste uuringutulemuste taustal ilmneb, et see, mida meedias raamatukogude kohta kajastatakse, on raamatukogude kuvandi loomisel väga oluline. Meediakajastusest sõltub see, milliseks kujuneb inimeste arvamus raamatukogust tema tegevust puudutavat uudist lugedes ja kas see tekitab meedia tarbijates soovi tulevikus ka ise raamatukogu külastada või mitte. Lisaks

sellele peaksid raamatukogutöötajad enda tegevust meedias ise rohkem kajastama ja oma eriala paremini avalikkusele tutvustama. Sel moel saab avalikkus parema ettekujutuse raamatukogus toimuva ja selle valdkonna olulisuse kohta ning hakkab raamatukogusid ka rohkem väärtustama.

1.6. Kokkuvõtte seminaritööst

Käesolev uurimistöö on järg 2016. aasta jaanuaris kaitstud seminaritööle „Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine ajalehes Vooremaa aastatel 2011/2012 ja 2014/2015“ (Luhala, 2016), mis andis ülevaate sellest, mis teemadel, kelle poolt ja kui palju artikleid kohalikus ajalehes Vooremaa Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kohta valitud kahe aasta jooksul avaldatud on.

Antud uurimistöö (Luhala, 2016) tulemusena selgus, et Vooremaas ilmus kokku 47 linnaraamatukogu teemalist artiklit, millest enamiku moodustasid erinevate ürituste kajastused. Suure osa üritustest moodustasid erinevad näitused. Raamatukogu probleemkohti kajastavaid või antud valdkonda avavaid artikleid oli nende seas vaid mõni üksik. See näitab, et ei raamatukoguhoidjad ega ajakirjanikud ei kirjuta eriti sageli teemadel, mis tutvustaksid inimestele raamatukogunduse eriala olemust ja tooksid esile selle tähtsust ühiskonnas. Samuti ei kajastatud ajalehes raamatukogude rahastamise ja tööga seonduvaid kitsaskohti, millele suurema tähelepanu pööramine ajakirjanduses võiks aidata paremaid ja kiiremaid lahendusi leida. Selliste tulemuste puhul tekib küsimus, kas kohalik ajaleht ei pea raamatukoguga seotud probleeme olulisteks või ei näe vajadust antud valdkonna probleeme lahkavaid artikleid avaldada. Kuna raamatukogudel on kogukonnas oluline roll, siis ajalehe kaudu on võimalik sellele ka ühiskonnas suuremat tähelepanu tõmmata. Keskendumine liiga ürituste keskele meediakajastusele ei näita raamatukogu tegevusest terviklikku pilti ning tekitab ühiskonnas ühekülgse arusaamise. Seminaritöös läbi viidud uuringu tulemusena selgus, et enamasti kirjutavad raamatukogu tegevusega seonduvast ajakirjanikud, mitte raamatukoguhoidjad. Siinkohal ongi oluline, et ka raamatukoguhoidjad ise ajalehe vahendusel oma tööd ja raamatukogu tegevuse erinevaid tahke avalikkusele rohkem tutvustaksid ning informeeriks inimesi erinevatest raamatukogu poolt pakutavatest võimalustest.

Kokkuvõtvalt leidsin, et Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes Vooremaa oli liiga ürituste keskne ega avanud raamatukogunduse valdkonna sisulist poolt.

2. UURIMISKÜSIMUSED, METOODIKA JA VALIM

Antud peatükis antakse ülevaade lõputöö uurimisküsimustest, tutvustatakse valitud metoodikat ning valimi moodustamise põhimõtteid.

2.1. Uurimisküsimused

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja, kuivõrd mõjutavad kohalikus ajalehes Vooremaa avaldatavad artiklid raamatukogu kuvandit raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates ning mida tuleks muuta selleks, et kuvand oleks teistsugune. Püstitud eesmärgi täitmiseks on oluline leida vastused järgmistele küsimustele:

1. Milline on raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis?
2. Kuivõrd oluline on raamatukogu ja -hoidjate tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes?
3. Mil määral mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates?
4. Mil määral mõjutab ajakirjanike isiklik hoiak raamatukogudes seda, mida ja kuidas nad raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutavad?
5. Milline on ja milline võiks olla raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus?
6. Kuidas muuta raamatukogu ja -hoidjate kuvandit paremaks?

2.2. Meetodite valik

Kvalitatiivsete uurimismeetoditena kasutasin andmete saamiseks fookusgrupi intervjuud ja poolstruktureeritud individuaalintervjuud. Meetodite valikul on lähtutud sellest, et võimaldada

uuritavatel oma arvamusi vabalt väljendada ning uurijal nende seisukohti mõista. Ka Hirsjärvi jt. (2010: 168) järgi on kvalitatiivse uurimuse eesmärk uuritavat nähtust mõista.

2.2.1. Poolstruktureeritud individuaalintervjuu

Hirsjärvi jt. (2010) järgi on intervjuu ainulaadne andmekogumismeetod, mis võimaldab olla uuritavaga vahetus keelelises interaktsioonis. Antud meetodi puhul on suurimaks eeliseks paindlikkus, mis võimaldab andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida. Näiteks saab varieerida käsitlevate teemade järjekorda ning ka vastuste tõlgendamiseks on rohkem võimalusi. Kuvandi uurimise meetodiks sobib intervjuu hästi just seetõttu, et antud uurimuses on tähendusi loovaks ja aktiivseks osapooleks inimene. Lisaks sellele võimaldab intervjuu näha nii vastajat kui tema näoilmet ja žeste. Samuti võib intervjuueeritav rääkida teemast rohkem, kui uurija on suutnud ennustada ning saadud vastuseid on võimalik täpsustada. (Hirsjärvi jt, 2010: 191-192) Intervjuu juures on olulisel kohal uurija vahetu kontakt intervjuueeritavaga, mis võimaldab tal saadud vastuseid lisaküsimustega täpsustada ning suunata teemast kõrvale kalduvaid vastajaid tagasi uuritava teema juurde.

Intervjuu usaldusväärsust võib nõrgendada intervjuueeritava kalduvus anda sotsiaalselt soovitavaid vastuseid (Hirsjärvi jt, 2010: 193). Ehk siis rääkida seda, mida ta arvab, et temalt oodatakse ning mis jätab temast hea mulje. Siinkohal on oluline, et uurija suudaks luua intervjuueeritavaga usalduslikku õhkkonna, mis aitaks intervjuueeritaval ennast rohkem avada ning anda usaldusväärseid vastuseid, kartmata, et teda hakatakse arvustama või hukka mõistma.

Antud töö puhul sobiski kvalitatiivse uurimismeetodina kasutatud poolstruktureeritud individuaalintervjuu hästi just seetõttu, et andis intervjuueeritavale võimaluse usalduslikus õhkkonnas vabalt oma mõtteid ja arvamusi väljendada, ilma et keegi teda seetõttu arvustaks. Samuti võimaldas antud meetodi paindlikkus intervjuu käigus saadud vastuseid lisaküsimustega täpsustada ning saada sel moel intervjuueeritavalt uuritava teema kohta rohkem informatsiooni.

2.2.2. Fookusgrupi intervjuu

Teise kvalitatiivse uurimismeetodina on töös kasutatud fookusgrupi intervjuud. Pasti (2005) järgi on fookusgrupi intervjuu mitteformaalne uuringumeetod, mille käigus kogutakse kvalitatiivandmeid. Fookusgrupi intervjuu on vajalik, et kaardistada arvamusi, hoiakuid ja

motiive. (Past, 2005: 102-103) Ka Patton (2002: 385-386, Laherand, 2008: 220 kaudu) peab fookusgrupi intervjuusid äärmiselt tõhusaks kvalitatiivsete andmete kogumise viisiks, mis võimaldab mingil määral kontrollida ka saadud andmete kvaliteeti, sest grupi liikmed parandavad ja tasakaalustavad üksteist ning heidavad valed vaated kõrvale. Samuti saab kiiresti hinnata, mil määral on tegemist ühiste, jagatud seisukohtadega (Patton, 2002: 385-386, Laherand, 2008: 220 kaudu).

Vihalemma (2014) järgi on fookusgrupp struktureeritud küsitluskava järgi toimuv vestluslik rühmaintervjuu, millel on kindel, küllalt kitsas teemafookus ning eesmärk saavutada vestluses osalevate informantide omavaheline stimulatsioon.

Kuna rühma liikmed stimuleerivad ja toetavad üksteist, võib fookusrühmadest saada rikkalikumat infot kui üksikute intervjuueeritavate vastustest. Samuti võimaldavad fookusrühmaintervjuud jälgida rühma dünaamikat ja probleemilahenduse protsesse. (Flick, 2006: 190-191, Laherand, 2008: 221 kaudu)

Fookusgruppi juhib moderaator, kelle ülesandeks on hoida vestlus kindlates aja- ja teemaraamides ning luua-säilitada sotsiaalsest survest vaba õhkkonda (Vihalemm, 2014).

Vihalemm (2014) toob ka välja, et fookusgrupp on oma olemuselt meetodiline hübriid, mis põhineb teistel „põhimeetoditel“, nagu süvaintervjuu (küsimisviis, kava ülesehitus, aktiivne kuulamine), standardiseerimata eksperimentaaluuringud (grupivestluse kavas rakendatakse mingit mõjutegurit, luuakse uus olukord ja jälgitakse osalejate vaba reaktsiooni) ning osalusvaatlus (moderaator peaks olema poolenisti vaatleja rollis). Fookusgruppi sobib hästi kasutada selleks, et kirjeldada, struktureerida ja mõtestada uudset/originaalset/ebatavalist materjali jne (Vihalemm, 2014). Kõigi otsingulise uuringu alatüüpide puhul sobib fookusgrupp hästi, kuna vastajate omavaheline stimulatsioon aitab kompenseerida uurija puudulikke teadmisi teema kohta (Vihalemm, 2014).

Fookusgrupi intervjuu sobis antud uurimistöö meetodiks hästi seetõttu, et võimaldas ühelt poolt kaardistada intervjuueeritavate isiklike arvamusi ja seisukohti uuritava teema kohta ning teiselt poolt selgitada välja grupi arutelu käigus tekkinud ühised seisukohad nii raamatukogu ja -hoidjaid puudutava meediakajastuse kui kuvandi kohta.

2.3. Valim

Valim on moodustatud Jõgeva Linnaraamatukogu töötajatest ja sama raamatukogu tegevust kajastavatest kohaliku ajalehe „Vooremaa“ ajakirjanikest. Linnaraamatukogutöötajad on valimisse valitud sel põhjusel, et minu seminaritöös (Luhala, 2016) oli uurimisteenaks Jõgeva Linnaraamatukogu tegevust puudutav meediakajastus. Seetõttu oli oluline selgitada välja just antud asutuse raamatukoguhoidjate arvamused ja seisukohad selle kohta, milline on raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus ja kuvand kohalikul tasandil. Ajakirjanike valim moodustus minu seminaritöös (Luhala, 2016) uuritud artiklite autoritest. Ehk siis ajakirjanikest, kes on kirjutanud linnaraamatukogu tegevusega seotud teemadel.

Algselt planeeritud kahe fookusgrupi intervjuu (raamatukogutöötajad ja ajakirjanikud) asemel õnnestus ühelt poolt osalejate vähesuse ja teiselt poolt osalejate jaoks ühise sobiva aja leidmatuse tõttu teha vaid üks minifookusgrupi intervjuu (kolm inimest) ning teiste osalejatega (viis inimest) teha individuaalintervjuud. Linnaraamatukogu töötajate väikese osalejate arvu tõttu kaasati uurimistöösse vabal valikul ka kahe lähedal asuva vallaraamatukogu juhatajad, mis mitmekesistas valimit ning andis võimaluse saada lisaks minifookusgrupis osalenute seisukohtadele täiendavaid arvamusi.

Tabel 1. Valimi kirjeldus

AK1	ajakirjanik	tööstaaž ~ 35 a
AK2	ajakirjanik	tööstaaž ~ 5 a
AK3	ajakirjanik	tööstaaž ~ 21 a
RK1	linnaraamatukoguhoidja	tööstaaž ~ 12 a
RK2	linnaraamatukoguhoidja	tööstaaž ~ 44 a
RK3	linnaraamatukoguhoidja	tööstaaž ~ 5 a
RK4	vallaraamatukoguhoidja	tööstaaž ~ 11 a
RK5	vallaraamatukoguhoidja	tööstaaž ~ 11 a

2.4. Intervjuude läbiviimine

Intervjuuküsimuste koostamisel lähtusin nii püstitatud uurimisküsimustest kui ka käesoleva töö teoreetilisest osast. Enne nn pärisintervjuusid viisin läbi prooviintervjuu, mille eesmärgiks oli selgitada välja, kas küsimused on intervjueeritavale arusaadavad ning kas nende abil on võimalik saavutada püstitatud eesmärki. Lähtuvalt prooviintervjuust tegin küsimustikus mõned muudatused.

Uurimustöök vajalikud andmed on kogutud 2016. aastal ajavahemikus 25.-28. aprillini läbi viidud intervjuude teel. Eelkõikulepped intervjuude tegemiseks tehti meili teel, kus kirjeldati lähemalt ka seda, millest intervjuudes juttu tuleb ning mis on uurimistöö eesmärk. Individuaalintervjuude läbi viimiseks sobivad ajad pandi paika telefoni teel.

Kõigi intervjueeritavatega viidi intervjuu läbi nende töökohal eelkõige seetõttu, et intervjueeritavad tunneks end mugavalt ning kaotaks võimalikult vähe aega oma tööpäevast. Samuti ei saanud intervjuu läbi viimise tõttu kannatada kellegi töökohustused. Mõne intervjuu puhul olid häirivaks teguriks taustahelid, mis raskendasid hilisemat transkribeerimist. Intervjuud viidi läbi eelnevalt koostatud kava järgi (vt Lisa 1), kuid vajadusel esitati ka täiendavaid küsimusi, et suunata teemast kõrvale kaldujad tagasi uuritava teema juurde. Enne intervjuude algust selgitati intervjueeritavatele, kuidas kogutud andmeid hiljem kasutatakse ja kuidas säilitatakse intervjueeritavate anonüümsus. Samuti kinnitati, et intervjuude salvestised kõrvaliste isikute kätte ei satu. Individuaalintervjuud kestsid keskmiselt pool tundi, fookusgrupi intervjuu aga peaaegu tund aega. Kõigi intervjuude salvestamiseks kasutati diktofoni. Intervjuude salvestised transkribeeriti ning vastuste analüüsimiseks kasutati juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi (*cross-case analysis*) meetodit, mille korral kogutakse erinevatest intervjuudest kokku kõik konkreetse teema kohta käivad tekstiosad ja võrreldakse selle teema käsitlemist kõigi kogutud intervjuude lõikes (Kalmus, Masso ja Linno, 2015). See tähendab, et intervjueeritavate vastuseid on võrreldud teemaplokkide kaupa. Andmete analüüsimisel on kvalitatiivses sisuanalüüsis kasutatud induktiivset lähenemist, kus koodid, kategooriad ja nende nimed tuletatakse konkreetsetest andmetest (Kalmus jt, 2015).

3. UURIMISTULEMUSED

Tulemuste peatükis annan ülevaate fookusgrupi ja individuaalintervjuude teel saadud tulemustest ning toon välja selle, milline on raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates raamatukogu ja raamatukoguhoidjate kuvand avalikkuse silmis, kuidas meediakajastus seda kuvandit mõjutab, milline on ajakirjanike hoiak raamatukogudesse ja ka selle, milline on praegune raamatukogude meediakajastus ning mida tuleks teha, et raamatukoguhoidjate ja raamatukogu kuvandit veelgi paremaks muuta.

3.1. Raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis

Antud töö raames oli oluline uurida, milline on intervjueeritavate arvates raamatukogu ja raamatukoguhoidjate kuvand avalikkuse silmis.

3.1.1. Raamatukogu ja -hoidjate kuvand erinevas vanuses inimeste silmis

Nii ajakirjanikud kui raamatukoguhoidjad leidsid üksmeelselt, et avalikkusele seostub raamatukogu eelkõige ikkagi raamatute laenutamisega. Lisaks raamatute laenutamisele nähakse raamatukogu ka erinevate sündmuste toimumise ja hea kokkusaamise kohana. Samuti toodi raamatukoguhoidjate poolt välja, et raamatukogu on tuntud ka kui kogukonnakeskus, kus meeldivalt aega veeta.

„Raamaturiiulid ja raamatud ikka, jah. /.../ Need sündmuste toimumised, mida me siin teeme.“
(RK2)

„Ka kogukonnakeskus või ... selles mõttes, et kui meil rahvast nagu päris palju käib ja on huvitatud sellest.“ (RK3)

Kui varasematel aastatel seostus raamatukogu paljude inimeste jaoks ka kohana, mis võimaldas ligipääsu internetile, siis praegusel ajal on enamikul inimestest internet enamasti juba kodus või telefonis olemas ja nad seostavad seda raamatukoguga juba oluliselt vähemal määral.

„Noh, ka praegu saavad kindlasti mõned inimesed seal oma asjad aetud, kuigi ma usun, et suuremal osal vist on internet juba kodus, kes üldse arvutit kasutavad.“ (AK1)

Vastajate arvamuste põhjal on erinevate vanusegruppide jaoks raamatukogul küllaltki erinev tähendus. Laste jaoks seostuvad raamatukogud peamiselt lastele mõeldud üritustega.

„Lapsed käivad kindlasti seal. Nad käivad ka näiteks, ... päris väiksed käivad seal mingitel muinasjutuhommikutel ja=ja=ja noh, käivad ka näiteks õpetajaga mingit raamatukogutundi pidamas.“ (AK1)

Pensionärid aga veedavad raamatukogus ka niisama aega. Mitme vastaja (nii ajakirjaniku kui raamatukoguhoidja) arvates moodustavadki lapsed ja pensioniealised valdava osa raamatukogu küllastajatest. Tööealised seevastu leiavad raamatukogu külastamiseks oluliselt vähem aega.

„Pensionärid võib-olla jah, tõesti. Nendel on aega. Lapsed tulevad siis, kui õpetaja neile ütleb või lasteaiakasvataja. Nad muidugi käivad ka ise, ega seda ei saa öelda niimoodi. Aga kui küsida, kes kõige rohkem, siis ikkagi jah, pensionärid, kellel elutöö tehtud on ja siis enda jaoks aega võtavad.“ (RK2)

„Kindlasti tööinimene ei saa seda endale lubada, aga pensionär, näiteks selline kultuurihuviline intelligentne pensionär, see istubki seal pool päeva.“ (AK1)

Samuti toodi välja, et on olemas kindel kogukond inimesi, kes näevad raamatukogus eelkõige head kokkusaamiskohta ja võimalust seal igapäevaselt ajalehti-ajakirju lugeda.

„Et noh, see ongi selline koht, kuhu minnakse ja kus on hea, ilus, soe, puhas ruum ja palju lugeda ja.“ (AK1)

Noorte inimeste silmis võib raamatukogu olla aga üsna erineva tähendusega. Nende noorte jaoks, kes raamatukogu eriti ei külasta, on see pigem igav koht, kus käiakse peamiselt seoses koolitöödeks vajaliku kirjanduse hankimisega. Samas arvati, et mõned teismelised külastavad ehk ka kohtumisõhtuid kirjanikega.

„Mulle tundub, et see võiks olla selline natukene igav ja selline iganenud [naerdes], et /.../ ma ei tea, et mulle vähemalt tundub, et selline võib-olla noorema põlvkonna hulgas /.../ No ei lähe ju sinna otsima, et kui just mingit kooli sellist teaduskirjandust ei ole vaja, et ... Pigem ma arvan, et see on siuke konservatiivne, tark ja igav ja selline koht [naerdes].“ (AK2)

„Päris sellised teismelised ... ei oskagi öelda, kui palju neid huvitab raamatukogu. Mingitel, ma ei tea, kirjanikega kohtumistel nad ikka käivad äkki.“ (AK1)

Teiselt poolt leidub aga ka selliseid noori, kellele seostub raamatukogu erinevate üritustega, kus nad saavad avalikkusele oma loomingut tutvustada või oma eakaaslaste kuulamas-vaatamas käia.

„Gümnaasiumiealisi käib seal küll, sellepärast, et aeg-ajalt ka nende eakaaslased esinevad seal. Päris vahvaid etteasteid on seal olnud, just noortelt. Mõni loeb seal oma luulet ja mõned laulavad ja.“ (AK1)

Samuti toodi ajakirjanike poolt välja, et raamatukogus tegeletakse ka nõ klubilist laadi tegevusega.

„Ja näiteks just see [...] raamatukogu töötaja näiteks. Temal käib seal küll noori minu meelest. Tal käivad seal mingid sudoku sõbrad koos ja siis käivad ... Mingisugune padjaklubi käib seal käsitööd tegemas ja.“ (AK1)

Üks raamatukoguhoidja leidis, et tänapäeva raamatukogu on nooremate inimeste silmis multifunktsionaalne asutus, kus on võimalik teha vägagi erinevaid huvitavaid tegevusi.

„/.../ et tänapäeva noored ei mõtle enam, et raamatukogu on raamatute kogu, vaid ongi see multifunktsionaalsus. /.../ Kõik need üritused ju, mis need raamatukogud välja mõtlevad – mõrvamüsteerium raamatukogus näiteks, ööraamatukogud, meisterdustunnid, noh, mis iganes. /.../ et seal ei peagi lugema. Seal saab kõike muud ka teha.“ (RK5)

Teine raamatukoguhoidja tõi aga välja, et selles, millisena inimesed raamatukogu näevad ja kuidas sellesse suhtuvad, on oluline roll eelkõige raamatukogutöötajatel endil, sest raamatukoguhoidja peab oskama raamatukogu kui ühiskonna jaoks olulise asutuse väärtust ka küllastajatele edasi anda.

„No ma usun, et iga raamatukogu on ikkagi oma juhataja nägu. Et see, kuidas raamatukogu juhataja suhtleb ja toimib, niimoodi suhtuvad inimesed ka raamatukogusse. Et kuna suhtlemine on ikkagi inimeste vaheline, siis ... Et=et see ongi oluline, et see juhataja oskaks kõigi oma piirkonna inimestega suhelda ja suhestuda.“ (RK4)

Sarnasel seisukohal on ka ajakirjanikud, kelle arvates sõltub see, millisena avalikkus raamatukogu näeb, suuresti just raamatukoguhoidjatest.

„Need inimesed, kes seal töötavad, need ikkagi puhuvad sellele majale hinge sisse ja seda nad minu meelest ikka teevad ka.“ (AK1)

Nii ajakirjanikud kui raamatukoguhoidjad leidsid üksmeelselt, et selles, millisena inimesed raamatukoguhoidjat näevad, mängivad olulist rolli nii raamatukoguhoidjate hea suhtlemisoskus, kliendisõbralikkus, heatahtlikkus, vastutulelikkus kui ka abivalmidus, sest hea teenindus tagab raamatukogukülastajate rahulolu ja kindlustab selle, et inimesed naasevad sinna ka tulevikus.

„/.../ kliendisõbralikkus. Et ilma selleta ei taha siia keegi tulla. Inimesed peavad teadma, et nad on siia oodatud.“ (RK2)

Lisaks eelöeldule peab raamatukoguhoidja oskama lugejale nii kirjanduse alaseid soovitusi jagada kui ka otsitava teabeni juhatada.

„/.../ või oskab see raamatukoguhoidja soovitada või=või juba teab seda lugejat, et vot talle meeldivad need või need asjad, et ta kuidagi juba tuleb poolel teel vastu, et ta tunneb seda inimest ja oskab siis tema nii-öelda mõtteid juba tabada /.../“ (AK2)

Lisaks lugemissoovituste jagamisele ja vajamineva teabeni juhatamisele on vastajate arvates raamatukoguhoidjate puhul oluline ka kliendi muude murede ära kuulamise oskus.

„/.../ ma arvan, et paljud lähevad ka mingite selliste muredega raamatukogusse, mida raamatukoguhoidja ei peaks nagu üldse lahendama. /.../ minnakse ka lihtsalt mõnda asja hinge pealt ära rääkima. Et minu meelest nad on ikka tõeline maasool. Annavad hingeabi, juhatavad internetist õige info kätte.“ (AK1)

„Sa pead olema psühholoog, sa pead olema sotsiaaltöötaja, sa pead olema kõike ju tegelikult.“ (RK5)

3.1.2. Raamatukogu ja -hoidjate kuvandit mõjutavad tegurid

Seda, millisena inimesed raamatukoguhoidjaid näevad ja kuidas neisse suhtuvad, võivad mõjutada ka muud tegurid. Näiteks toodi eelnimetatud positiivsete külgede kõrval nii raamatukoguhoidjate kui ajakirjanike poolt ühe negatiivse aspektina välja raamatukoguhoidjate palgaga seonduv. Ajakirjanike vastustest ilmnes, et kui üleriigilises võrdluses võib raamatukoguhoidjate palkasid pidada madalateks, siis väiksemates kohtades nähakse sellise palgatasemega ametis töötamist pigem eelisenähtisena eelkõige just seetõttu, et teiste väikese koha elanike jaoks võib selline sissetulek olla küllaltki suur.

„Kui ütleme üleriigilises plaanis võib seda raamatukoguhoidja palka lugeda tõesti võib-olla naeruväärseks, siis külakontekstis /.../ töötü vaatab võib-olla, et ta on rikkur kogunisti. /.../ Kõik sõltub sellest vaatepunktist.“ (AK1)

Ehkki raamatukoguhoidjad ise seda seisukohta ei jaga, leidub nende sõnul inimesi, kelle arvates on raamatukoguhoidjate töö väga lihtne ja palk juba piisavalt suur. Seetõttu tekitabki raamatukoguhoidjate palgatõusu taotlus ühiskonnaliikmetes mittemõistmist ning arutelud antud teemal saavad pigem negatiivset vastukaja. See võib ka olla üheks põhjuseks, miks selle teemalisi artikleid kohalikus lehes ei ilmu.

„Kui see palgateema ilmub ajalehes, siis on jälle seal kommentaarides niimoodi, et mida neile veel vaja on, et istuvad soojas toas ja loevad raamatuid. Et no umbes selline suhtumine, et ... et mille eest nad siis veel peavad sellist suuremat palka saama.“ (RK1)

Raamatukoguhoidjate väike palk avaldab aga raamatukoguhoidjate arvates raamatukogunduse erialale negatiivset mõju eelkõige just seetõttu, et seda ametit ei peeta prestiižseks ja tulevikus võib tekkida probleem noorte raamatukoguhoidjate leidmisega. Raamatukoguhoidjad tunnevad ka muret, et madala palga tõttu nähakse raamatukoguhoidjaid ja nende ametit halvemas valguses.

„Eks see palk ja prestiiž ongi peaaegu nagu võrdusmärk seal vahel. Meile on ennegi seda öeldud, et ... kui me oleme küsinud, et noh, et paluks palka juurde, et aga miks te õppisite sellise ameti, kus nii vähe makstakse.“ (RK1)

Raamatukoguhoidjate vastustest ilmneb, et raamatukogunduse eriala vähene tunnustamine ühiskonnas võib tulevikus viia selleni, et antud erialal töötajaid jääb aina vähemaks ning tekib probleem haritud ja pädevate töötajate leidmisega.

„Ja samas on ju eriti vallaraamatukogud hädas sellega, et vanad töötajad jäävad pensionile, aga sellise palgaga noort kõrgharidusega töötajat ei ole kusagilt võtta. Sellepärast, et vallaraamatukogu direktor peab olema kõrgharidusega.“ (RK2)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et nii ajakirjanikud kui raamatukoguhoidjad leidsid, et enamik inimesi seostab raamatukogu eelkõige raamatute laenutamisega. Raamatute laenutamise kõrval nähakse vastajate sõnul raamatukogu veel ka ürituste toimumise kohana ning kogukonnakeskusena, kus meeldivalt aega veeta. Erinevas vanuses ja erinevate huvidega inimesed näevad raamatukogus võimalust tegeleda just neile sobivate tegevustega, olgu need siis seotud kirjandusega, muusikaga, meisterdamisega vms. Raamatukoguhoidjat nähakse sõbraliku, abivalmi,

vastutuleliku ja hea suhtlejana, kes aitab igal raamatukokku tulijal leida kas siis vajalikku raamatut või teavet või anda juhtnööre, kust vajaminevat infot leida võiks. Samuti leiti, et raamatukoguhoidja peab oma käitumisega tekitama inimestes tunde, et nad on raamatukogus alati oodatud. Samas ilmnes raamatukoguhoidjate vastustest, et nende eriala ei tunnustata piisavalt ning raamatukoguhoidja ametit peetakse võrreldes teiste elukutsetega kergeks ja mugavaks.

3.2. Raamatukogu ja -hoidjate tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes

Raamatukogus toimuva kajastamist kohalikus ajalehes pidasid oluliseks kõik intervjueeritavad. Ajakirjanike sõnul on raamatukogu teemalised artiklid kohalikul tasandil kultuuriuudise kindel osa. Mis tähendab seda, et raamatukogus toimuvast kirjutatakse ajalehe veergudel üsna sageli. Samuti leiti, et raamatukogus toimuva kajastamine annab ühelt poolt kohalikele elanikele võimaluse raamatukogus toimuvaga kursis olla ja teiselt poolt muudab erinevaid sündmusi reklaamides raamatukogu avalikkuse silmis nähtavamaks.

„Et noh, vanemad inimesed meil reeglina vist enamik loeb kohalikku ajalehte, seda Vooremaad, et selle info saavad nad ... põhiliselt sealt saavadki, kes ei ole niisugused aktiivsed interneti kasutajad, jah.“ (RK3)

Raamatukoguhoidjate arvates on kohaliku ajalehe vahendusel raamatukogu tegemistest kirjutamine oluline eelkõige seetõttu, et raamatukogu ei muutuks kogukonnas unustatud kohaks, mida keegi ei külasta.

„Et kui sa oled nimetatud ajalehes, siis järelilikult oled elus. Et siis toimid. Et niisama vaikselt nurgas kükitada ei ole mõtet. Et ... noh, ... kui sind ei näe keegi, siis sind ei ole olemas.“ (RK4)

Ajalehe vahendusel on võimalik laiemalt reklaamida ka seda, et raamatukogus saab teha palju muudki kui ainult raamatuid laenutada.

„Et nad vähemalt teaksid, mis siis meie maakonna linnaraamatukogudes siis toimub ja et mis seal siis veel peale raamatu laenutamise teha saab.“ (AK2)

Positiivne reklaam omakorda tõmbab rohkem tähelepanu ja toob raamatukogudele juurde uusi külastajaid ning ärgitab ka olemasolevaid lugejaid sinna sagedamini minema. Ajalehe vahendusel oma erinevaid üritusi ja ka uusi teenuseid/võimalusi tutvustades saab raamatukogu

tekitada enda tegevuse vastu huvi juba suuremas hulgas inimestes. Eelkõige just nendes inimestes, kes üldjuhul raamatukogusid ei külasta, kuid kelles mõne ajalehest nähtud reklaami peale tekib soov ka ise mõnda huvi äratanud üritust külastama minna.

„Et võib-olla ka need inimesed, kes muidu kuidagi välistavad, et nad üldse raamatukokku lähevad, võib-olla ka leiavad ühel hetkel, et oi, et aga ma võib-olla raamatut ei laenuta, aga lähen näiteks sinna ööraamatukogule, et mingi tore esineja on seal.“ (AK2)

Üks raamatukoguhoidja leidis, et raamatukogu teemaliste artiklite juures peab kindlasti olema ka pilt, mis muudab selle teiste seas rohkem märgatavaks ning kindlustab selle, et seda artiklit ka kindlasti loetakse.

„Ja muidugi on alati hea, kui on juures pilt. Et siis see nagu haarab nagu lugeja rohkem lugema. /.../ ... kus pilti ei ole, siis see jääb kahe silma vahele.“ (RK1)

Intervjueeritavate vastustest võib järeldada, et raamatukogu tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes on raamatukogu eduka eksisteerimise seisukohast vägagi olulise tähtsusega. Enda tegevuse „pildil“ hoidmine määrab ära selle, kui palju on raamatukogul külastajaid, kui aktiivne on sealne tegevus ning milliseks kujuneb raamatukogu ja -hoidja maine kohalike inimeste silmis. Kohalikus ajalehes raamatukogu tegevuse kajastamine muudab raamatukogus toimuva laiemale inimeste hulgale nähtavamaks ning lisaks sellele võidab raamatukogu juurde ka uusi külastajaid.

3.3. Ajalehe artiklite mõju raamatukogu ja -hoidjate kuvandile

Intervjueeritavatelt küsiti, mil määral mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit.

Nii raamatukoguhoidjate kui ajakirjanike sõnul mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit enamasti positiivselt, sest üldjuhul antakse nendes ülevaade raamatukogus toimunud üritustest, erinevatest näitustest, raamatukogutöötajate viktoriinidest, omaloomingukonkurssidest, kohtumisõhtutest tuntud inimestega jne.

„/.../ need on ju üsna sellised pehmed ja toredad ja positiivsed uudised, et ega=eiga naljalt sealt kuskilt kultuurist ja raamatukogust mingit siukest skandaali ju ei saa [naerdes], sellist kollast uudist, et.“ (AK2)

Ühe raamatukoguhoidja arvates kujundab raamatukogus toimuva ajalehes kajastamine teatud määral ka raamatukogu mainet, näidates seda kohana, kus leiab aset palju põnevaid sündmusi.

„Eks see ole ikka see maine kujundamine.“ (RK2)

Teine raamatukoguhoidja leidis aga, et see, kuidas raamatukogust kirjutatud artikkel tema kuvandit mõjutab, sõltub suuresti sellest, millest antud artiklis täpsemalt kirjutatakse. Kui artikli autor väljendab seal millegi üle pahameelt, siis võib see ka lugeja arvamust raamatukogust halvemaks muuta.

„No eks kindlasti. Kuidas see lehe toimetaja või ajakirjanik ... kuidas ta on mingi artikli koostanud. Kui ta on sinna midagi pahasti pannud, siis muidugi, ta ju ... ta ju mõjutab inimesi.“ (RK4)

Negatiivse mulje vältimiseks soovitab ta teistel raamatukoguhoidjatel ajalehes mitte avaldada teavet selle kohta, et raamatukogu on mõnel päeval suletud, olgu see siis seotud raamatukoguhoidjate seminari või infopäevaga. Sellises infos võib mõni pahatahtlik inimene näha põhjust probleemi tõstatamiseks.

„/.../ et ärgu see raamatukogutöötaja pangu kohalikku lehte seda suurt kuulutust, et see üks päev ma olen nüüd suletud. Jäägu see ikkagi ainult siia ukse peale ja siis sinna Facebooki ja nendesse võib panna ja sinna kodulehte. /.../ Et ei ole mõtet endale ka negatiivset reklaami teha lehe kaudu.“ (RK4)

Samas leidis üks raamatukoguhoidja, et see, kuidas artikkel lugejale mõjub ja mis mulje see talle raamatukogust jätab, sõltub kindlasti ka sellest, millised on lugeja huvid. Ehk siis ürituste lembesele inimesele ei pruugi sageli ilmutada spetsiifilise kirjandusteadusliku sisuga artiklid huvi pakkuda. Ja ka vastupidi – sügavama kirjandushuviga inimestes ei pruugi sagedased ürituste kajastused positiivseid emotsioone tekitada. Mõlemal juhul võib tulemuseks olla see, et artikkel tekitab lugejas raamatukogu suhtes ükskõiksust ja tüdimust või halvemal juhul isegi negatiivsemaid tundeid.

„/.../ Niinivaara, kes on kirjandustegelane, onju. Ja kui temast Vooremaasse pannakse nädalast nädalasse artikleid, /.../ Hästi huvitav lugeda, eksju. Aga kui sa ei ole nagu konkreetselt kirjandushuviline, nii spetsiifilise asja huviline, siis mõtled, et noh, ja mis siis. /.../ Aga noh, nii on ka üritustega tegelikult.“ (RK5)

Mitmed vastajad leidsid, et raamatukoguhoidjate positiivsema kuvandi tekkimisele aitavad kaasa artiklid, kus tuuakse välja raamatukogutöötajate mitmekülgsed oskused ja huvid, näidates sel moel inimestele, et igapäevatööks vajalike oskuste kõrval on raamatukoguhoidjad veel ka nutikad, huvitavad ja andekad inimesed.

„Ma arvan, et sellised lood, et kui mõni raamatukogutöötaja ongi käinud kuskil noh, ma ei tea, viktoriinil või=või võistelnud või=või kirjutanud midagi. Et noh, siin on ka raamatukogutöötajaid, kes on mingeid raamatuid välja andnud, et=et võib-olla see just teeb selle pildi laiemaks, et ta ei olegi selline hall hiireke kuskil seal tolmuste riiulite vahel, et noh, et vat ta teeb ka muid asju, et. /.../ meie raamatukogutöötajatest on küll loodud selline väga mitmekülgne pilt, et noh, et nad kirjutavad, teevad üritusi, esinevad ise ja siis ka käivad väljaspool nagu näitavad ennast, et ei ole ainult oma ruumides kinni. Et jah, selline mitmekülgne kultuuriinimese kuvand siis.“ (AK2)

Raamatukogu ja -hoidja kuvandile avaldab positiivset mõju ka see, kui nad on oma erinevate ettevõtmistega kogukonnaliikmetele sageli nähtaval. Üheks „pildil“ olemise võimaluseks on kajastada oma tegemisi meedia vahendusel. Kõik intervjuueeritavad olid ühel meelel selles, et raamatukoguhoidjad ise peaks raamatukogus toimuvate ürituste kohta ajakirjandust teavitama.

„Raamatukoguhoidja peab ise olema aktiivne ja ... /.../ Kas siis ise kirjutama või saatma oma neid reklaame, sest niisama ei sünni ju mitte midagi. Nii et jah, raamatukoguhoidja peab ise selle eest hea seisma, et=et tema asjad saaksid kajastatud lehtedes.“ (RK4)

Ajakirjanike sõnul raamatukoguhoidjad seda üldjuhul ka teevad, saates neile kas ürituste reklaame või informeerides neid eelseisvatest sündmustest telefoni teel.

„Ma arvan, et maakonna lehe tasandil lihtsalt piisab sellest, kui nad teatavad, et vot neil on selline asi tulemas ja et=et kas keegi saab tulla ja. Üldjuhul maakonnalehes saab alati keegi tulla või kajastada.“ (AK2)

Samuti leiavad ajakirjanikud, et raamatukoguhoidjad võiks ka ise julgelt oma tegemiste kohta ajalehes kirjutada, lisades, et raamatukoguhoidjate seas on mitmeid häid kirjutajaid.

„Ja noh, ma ütlen, et ise kirjutatud asi on ka teretunud. Et kui on hea kirjutaja, raamatukogutöötaja, miks mitte, las kirjutab ise.“ (AK1)

Samas toodi raamatukoguhoidjate poolt ühe põhjusena, miks kõik neist ise oma üritusi ei kajasta, välja nende liigne tagasihoidlikkus. See tähendab, et mitte kõik raamatukoguhoidjad ei ürita oma

tegemistega alati ajalehe veergudele jõuda. Pigem pannakse rõhku oma ürituse heale korraldamisele, mitte sellest kirjutamisele. Lisaks sellele leidub raamatukoguhoidjate seas ka neid, kes ei tunne end kirjutaja rollis just eriti kindlalt.

„Iseennast peab nähtavaks tegema. /.../ aga see on ka inimestes kinni kindlasti. Et kui hästi keegi oskab kirjutada, et ... kui hästi tal sulg jookseb, sest ega me siis kõik ei ole nagu kirjamehed ju.“
(RK5)

Intervjueeritavate vastustest jäid valdavalt kõlama arvamused, et ajalehes ilmuvad artiklid mõjutavad raamatukogu ja -hoidja kuvandit üldjuhul positiivselt. Raamatukoguhoidjad tõid välja, et mõningatel juhtudel võib artiklis kirjutatu raamatukogu ja raamatukoguhoidja kuvandit siiski ka negatiivsemalt mõjutada. Nii ajakirjanikud kui raamatukoguhoidjad leidsid aga üksmeelselt, et raamatukoguhoidjate kuvandit aitab paremaks muuta nende erinevate tegevuste ja huvide avalikkusele tutvustamine. Kõigi vastajate arvates on oluline, et raamatukoguhoidjad ka ise oma tegevuse kajastamisse panustaks kas siis ürituste kutsete ja reklaamide saatmisega ajakirjanikele või enda poolt kirjutud artiklitega.

3.4. Ajakirjanike hoiaku mõju raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutamisel

Intervjueeritavatelt küsiti, mil määral ajakirjanike isiklik hoiak raamatukogudesse mõjutab seda, kuidas nad raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutavad.

Uurides intervjueeritavatelt nende tähelepanekuid ajakirjanike hoiakute või suhtumise kohta raamatukogudesse ja -hoidjatesse, olid vastused üldiselt üsna ühesugused. Kõigi vastajate arvates on ajakirjanike suhtumine nii raamatukogudesse kui raamatukoguhoidjatesse maakonna tasandil äärmiselt positiivne. Raamatukoguhoidjate sõnul on ajakirjanikud alati olnud huvitatud nende sündmuste kajastamisest ning alati on leitud selleks ka piisavalt leheruumi.

„Ma saan ainult isiklikust kogemusest rääkida. Et ... mina tunnen, et on positiivne suhtumine.“
(RK4)

„Ja et niisugust asja, et me kirjutame artikli ja siis öeldakse, et ei ole ruumi või see ei ületa seda uudiskünnist ... vot niisugust asja ei ole terve selle aja jooksul olnud. Alati oodatakse, et midagi tuleks.“ (RK2)

Ka kohalike ajakirjanike kinnitusel on nii nende kui ka teiste kohalike kolleegide suhtumine raamatukogusse ja raamatukoguhoidjatesse väga hea. Kohalikud ajakirjanikud ei näe raamatukogude tegevusega seotud teemade kajastamises probleemi ning on igati koostööaltid.

„Ei tea, minu oma on küll väga hea. /.../ Ja samas siin ma ütleksin, et meil siin teised inimesed on ka raamatukogudest küll ja küll kirjutanud ja samuti ikkagi hästi ja suhtunud ka hästi.“
(AK1)

Mõlemad pooled leiavad, et ajakirjanike mitte nii head suhtumist võib ehk esineda pigem suuremate ajalehtede puhul, kus raamatukoguga seonduvast kirjutamine ei ole prioriteet number üks. Samuti on raamatukoguhoidjad seisukohal, et raamatukogu tegevusega seonduva kajastamine üleriigilistes lehtedes on võrreldes kohaliku lehega üsna harv nähe.

„Kohalikul tasandil on hea, aga ütleme, et vabariiklikult ... Siis peab tõesti olema mingisugune väga suur sündmus, näiteks nagu on raamatukogupäevad, mis siis leiab kajastamist. Aga selliseid igapäevaselt küll nagu ... suures meedias ei ilmu midagi. /.../ Et midagi peab olema erilist või teisiti või ... Et alles siis nagu ... nagu tuleb. Aga sellist igapäevatööd noh, seda ... seda nagu ei kajastata. See on selle suure meedia jaoks liiga igav.“ (RK1)

Ka mitme intervjuueeritud ajakirjaniku arvates ei ole suuremates lehtedes raamatukoguga seonduva kajastamine esmatähtis. Pigem pööratakse tähelepanu teistes valdkondades toimuvale.

„Aga kui on näiteks siis samal ajal valida, et võib-olla et noh, raamatukogus mõni näitus avatakse või siis [naerdes] kuskil on noh, mingi nagu jutumärkides pomm plahvatanud, siis ilmselt minnakse ikkagi mujale, et ... Ma arvan, et ta ei ole selline prioriteet number üks, et kindlasti raamatukogu kajastada. Aga noh, see oleneb ka ajakirjanikust. Et kui ta ongi kultuuriajakirjanik, siis ilmselt ta ootab ja loodabki, et tuleb midagi põnevat sealt. Et aga noh, võib-olla laiemalt jah, et ... ma arvan, et ta ei ole jah, esimene uudise valik.“ (AK2)

Samas leidis üks ajakirjanikest vastupidiselt oma kolleegidele, et ka suuremad ajalehed tunnevad raamatukogu tegevusega seonduva vastu huvi. Tema arvates on raamatukoguga seonduvat ka suurem ajakirjanduses aeg-ajalt kajastatud.

„Aga samas on jälle mõningaid probleeme aeg-ajalt lahatud, et kui noh, ütleme raamatute raha kipub väheks jääma ja ... või siis olid siin vahepeal tohutult päevakorral need probleemid seoses nende nõ kohustuslike kirjandusnimekirjadega, eksole. /.../ Ja neid asju on täiesti kajastatud ja

sugugi mitte halvasti. Nii et=et niimoodi laiemas plaanis ikkagi minu meelest tunnevad ka suuremad ajalehed raamatukogude vastu huvi.“ (AK1)

Uurides intervjueeritavatelt, kas neile on erinevaid ajalehti lugedes hakanud silma mõni artikkel, millest kumab läbi ajakirjaniku üleolev või isegi negatiivne suhtumine raamatukogusse või raamatukoguhoidjasse, meenusid sellised artiklid vaid ühele raamatukoguhoidjale.

„On, ma olen lugenud just Õhtulehes, sellises klatši formaadis ... on näha seda ajakirjaniku suhtumist, mis on tegelikult vale. Aga eks nad ole rohkem kirjutatud meelelahutuse eesmärgil. Need Õhtulehe artiklid. Et kohalik leht on ikkagi hoopis midagi muud.“ (RK4)

Enamikule intervjueeritavatele aga ei meenunud konkreetseid näiteid, kus nad oleksid artiklit lugedes märganud ajakirjaniku poolset halba suhtumist.

„Ma ei ole lugenud sellist artiklit. Võib-olla ma lihtsalt ei ole trehvanud, aga ma ei ole lugenud sellist artiklit.“ (RK5)

Kohaliku ajalehe puhul suutsid kõik intervjueeritavad meenutada eranditult vaid artiklitest läbi kumavat positiivset suhtumist. Mis on ka arusaadav, sest kohalikul tasandil ei saa ajakirjanikud endale üleolevat või negatiivset suhtumist lubada juba seetõttu, et ollakse nii kohalike inimeste kui asutustega väga lähedalt seotud. Samuti on kohaliku ajalehe ajakirjanikel kohalike elanike ees eriline vastutustunne, mis üleriigilistel lehtede ajakirjanikel tõenäoliselt puudub.

„Ma arvan, et sellises maakonnalehe kontekstis on seda suhtumist näha ja minu meelest pigem on see selline raamatukoguhoidjat toetav ja siuke kiitev, et nagu siuke positiivne. Sellepärast, et nagu tunned, et noh, kõik inimesed teavad siin väikses kohas kõik üksteist /.../ Ma arvan, et noh, seda võib küll tajuda, /.../ et sellist positiivset suhtumist küll pigem on, jah.“ (AK2)

Üks ajakirjanik tõi välja ka selle, et ajakirjanikud peaks artikleid kirjutades suutma jääda objektiivseks ning mitte lähtuma oma isiklikust suhtumisest. Samas tõdes ta, et 100%liselt ei saa oma suhtumist tõenäoliselt siiski vältida. Seetõttu võib artiklites mingil määral siiski esineda ka ajakirjaniku isiklikku suhtumist uuritavasse teemasse.

„Ma ei tea, mina püüan küll nagu suhteliselt neutraalseks jääda, võimaluse korral püüan lähtuda ikka eelkõige sellest infost, mis ma olen saanud, mitte niivõrd enda suhtumisest, eks ole. Püüaks nagu objektiivselt edasi anda selle, mis ma siis teada sain, kui ma asja uurisin. Aga samas, ega ma ei oska ju ise öelda, võib-olla kuskil noh, kuklas ikka tiksub nagu see oma suhtumine ka. Võib-olla tõesti mõjutab.“ (AK1)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõigi vastajate arvates on kohalikul tasandil ajakirjanike suhtumine raamatukogudesse ja -hoidjatesse äärmiselt positiivne. Raamatukoguhoidjate sõnul on kohaliku ajalehe ajakirjanikud alati olnud huvitatud nende sündmuste kajastamisest ning alati leidnud selleks ka leheruumi. Vastajate arvates võib ajakirjanike vähem positiivset suhtumist esineda pigem suuremate ajalehtede juures, kus raamatukogude tegevusega seotud teemade kajastamist peetakse vähem oluliseks. Samuti oldi arvamusel, et ajakirjanikud peaks sündmuste kajastamisel jääma objektiivseks ja mitte laskma oma suhtumisel artiklist välja paista.

3.5. Raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus praegu ja tulevikus

3.5.1. Raamatukogu ja -hoidjate senine meediakajastus

Küsid intervjueritavatelt, milline on olnud nende arvates senine raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus kohalikus ajalehes, leiti, et see on olnud igati positiivne ja seda on olnud piisavalt. Raamatukoguhoidjate arvates on ajalehes kajastatud kõiki kajastamist väärivaid sündmusi positiivses valguses ja piisaval hulgal.

„Ja küllaltki palju ikka. Iga sündmuse kohta ikka midagi nagu ilmub. Mingi nupukene või ... pikem artikkel või ...“ (RK3)

Ka ajakirjanike arvates on senine raamatukogu tegevust puudutav meediakajastus kohalikus ajalehes olnud igati eeskujulik.

„/.../ ma arvan, et=et see on nagu maksimum [naerdes], mida saab teha, selles mõttes, et kõik nende asjad, mis nad ette võtavad, saavad kajastuse. /.../ ma ei tea ühtegi asja, mis ei oleks lehte jõudnud nende ettevõtmistest.“ (AK2)

Ajalehes kajastatud teemade mitmekülgsuse suhtes esines aga respondentide seas vastakaid arvamusi. Enamiku ajakirjanike arvates on senine meediakajastus olnud ehk liiga ürituste keskne.

„No ikka ta on jäänud jah, natukene liiga ürituste keskseks.“ (AK1)

Vastupidiselt enamiku ajakirjanike arvamusele leidsid mitmed raamatukoguhoidjad ning ka üks ajakirjanik, et raamatukogu tegevusega seonduv meediakajastus on olnud üsna mitmekülgne ning puudust ei tunta millestki.

„/.../ küll on töötajatest kirjutatud eraldi ja küll on meie sündmustest ja meie ruumidest ja ... ja no ei leia nagu, et midagi puudu oleks.“ (RK2)

Ajakirjanike vastustest selgus, et enamasti on ajalehe veergudel kajastatud erinevaid raamatukogus läbi viidud üritusi, aga ka raamatukoguhoidjate osalemist viktoriinidel, raamatukogu preemiate jagamist, erinevaid konkursse jne.

„/.../ kui need raamatukogutöötajad käivad kuskil mälumängul. /.../ et siis kui keegi on hea koha saand, et=et siis seda kajastatakse. Või kui keegi saab tunnustuse. Minu meelest on need väiksed sellised Idad, mida jagatakse /.../ “ (AK2)

Lisaks eelmainitule on nii ajakirjanike kui raamatukogutöötajate sõnul ilmunud kohalikus lehes raamatukoguhoidjatest ka mitmeid persoonilugusid, mis on tutvustanud neid sellistest külgedest, millest tavainimene üldjuhul teadlik ei ole ning mis on seotud raamatukoguhoidjate huvialadega nagu näiteks raamatute kirjutamine, maalikunsti või fotograafiaga tegelemine, laulmine jne.

„Või kui keegi on mingisuguse toreda asjaga hakkama saanud nagu siin [...] meil näiteks, kellel on kaks raamatut ilmunud /.../ [...] fotonäitused on olnud ... [...] kunsti- või noh, maalinäitused ... Kõigist nendest on kirjutatud ka. /.../ kes laulab /.../ “ (RK2)

Uurides vastajatelt, kas muude teemade seas on ajalehes kajastatud ka raamatukogu probleemkohti, ilmses, et raamatukogu peamiseks murekohaks on ruumipuudus. Nii raamatukogu ruumiprobleemidele kui hoone halvale seisukorrale on raamatukoguhoidjate sõnul varemgi meedia vahendusel tähelepanu pööratud, kuid hoolimata sellest on antud probleem senini ikka veel lahenduseta jäänud.

„Meil on üks see suur probleem, mida me kogu aeg oleme rääkinud ja see on maja.“ (RK1)

„Et millistes oludes me peame siin olema. Kuidas raamatud ära ei mahu ja ... ja kõik laguneb.“ (RK2)

Ajakirjanikud tõdevad, et raamatukogu probleemkohtadele on ajalehe veergudel senini ehk liiga vähe tähelepanu pööratud. Lisaks tunnustavad nad raamatukoguhoidjaid ettevõtlikkuse eest oma asutuse probleemidele tähelepanu tõmbamisel ja lahenduste otsimisel.

„Jah, ütleme, et raamatukogude probleemidest võib-olla on natuke vähem saand juttu rääkida, ... juttu teha, aga siiski oli suhteliselt hiljaaegu ... Jõgeva Linnaraamatukogu kutsus ka sellise vestlusringi kokku just selleks, et rääkida raamatukogu tulevikust. Kuna neil on see noh, uue maja probleem ikkagi pikalt juba päevakorral olnud, et ruumid on kitsaks jäänud ja noh, karta

on, et ... et ta ei jää vanasse kohta. /.../ Noh, et ainult see ruumide küsimus pigem. Tookord jah, kui see vestlusring oli, siis ikkagi tuli see punkt ka välja, et see oli nagu väga teretulnud, et nad tegid üldse sellise asja.“ (AK1)

Ajalehe vahendusel on raamatukoguhoidjate sõnul kohalikke elanikke informeeritud ka näiteks raamatukogude projektide ja probleemidega seotud aruteludest omavalitsuses.

„/.../ no kas on mingid projektidega seotud või mingid arutelud on linnavalitsuses olnud või, siis on ikkagi ka ju lehes alati olnud.“ (RK3)

Vastupidiselt eelmainitud probleemide kajastamise vajadusele oli üks raamatukoguhoidja aga seisukohal, et kohalikus ajalehes ei peaks raamatukogu nõ kõõgipoolega seonduvale üldsuse silmis laiemat kõlapinda tekitama. Tema sõnul peaks see jääma avalikkuse eest varjatuks. Esile võiks tuua pigem raamatukogus toimuvate sündmustega seonduva.

„Et ei ole mõtet kohalikus lehes laskuda sinna kulissidesse. Et see, mis on raamatukogutöötaja selline noh, /.../ kõõgipool, just, et sellest ei ole nagu mõtet lehes rääkida. Ikka see, mis välja paistab: üritused, korraldamised.“ (RK4)

Mitmete raamatukoguhoidjate sõnul on nad ajalehe vahendusel tutvustanud kohalikele elanikele ka raamatukogu poolt pakutavaid teenuseid nagu näiteks koduteenindus, mis on mõeldud neile, kes ei saa liikumisprobleemi tõttu ise raamatukogusse minna. Sellistest võimalustest ajalehe vahendusel teada andmine näitab ühelt poolt inimestele, et raamatukogu märkab ja hoolib neist ning teiselt poolt teeb see raamatukogule ka positiivset reklaami.

„/.../ see teade kogus meeletult positiivset tähelepanu. Et inimesed, kes noh, ise käivad raamatukogus, ütlevad: „Oi, see on nii tore ... tore, vahva idee!“ /.../ saime boonusena juurde palju tasuta reklaami.“ (RK4)

Vastajad olid valdavalt arvamusel, et senist meediakajastust võib pidada objektiivseks, sest kõike on kajastatud sellisena nagu need tegelikkuses olnud on. Ehk siis ühegi teema olulisust ei ole üle võimendatud ega ka vähendatud ning ajakirjanikud on jäänud pigem neutraalseks.

3.5.2. Raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus tulevikus

Selle kohta, millest raamatukogu teemal meedias veel kirjutada võiks, tõid intervjuueeritavad välja mitmeid mõtteid, mis võiks tekitada raamatukogu vastu suuremat huvi või mis aitaks raamatukogu uuest küljest näha või mis meelitaks sinna tulevikus veel rohkem inimesi. Näiteks leidis üks raamatukoguhoidja, et kohalikus ajalehes võiks olla lugu sellest, mis viimaste

aastakümnete jooksul raamatukogus muutunud on ehk siis – mida kujutab endast tänapäevane raamatukogu ja milline on uuema aja raamatukoguhoidja.

„Selles mõttes, et maakonnalehes võiks olla artikkel, kus räägitaksegi sellest, et mis see raamatukogu siis tegelikult tänapäeval on – 21. sajandil. Mis ta täpsemalt nagu on. Et kindlasti mitte ainult see, et mul on riiulid ja raamatud, aga mis ta veel on. /.../ Aga võib-olla peaks olema ka lehes siis mitte ainult see, et mihukene raamatukogu tänapäeval on, vaid milline on ka raamatukoguhoidja tänapäeval, eksole.“ (RK5)

Ühe võimalusena, millest ajalehes veel kirjutada võiks ja mis ka lugejatele huvi pakuks, toodi ajakirjanike poolt välja uudiskirjanduse tutvustamine raamatukogutöötajate poolt, leides, et see annaks inimestele hea ülevaate uutest raamatutest, mis igal kuul raamatukogusse saabuvad.

„/.../ et kui tulebki raamatukokku mingi raamat, et võib-olla ka mõni töötaja siis teeb sellise väikse loo, et ma ei tea, mingi kuu raamat või et miks siis tasub lugeda ja seda laenutada. Et ka selline võib-olla väike selline arvustus või analüüs, et mis neile on tulnud, et võib-olla ka see oleks siuke huvitav.“ (AK2)

Raamatukoguhoidjate sõnul on aga raamatute tutvustus ajalehes juba varasematel aastatel olnud ning nad ei leia, et seda peaks taaselustama. Põhjuseks toodi nii ühe raamatu välja valimise keerulisus kui ka leheruumi vähesus. Samuti tekiks probleem raamatu laenutamisega.

„No ma ei tea, kas tõesti maakonnaleht peab raamatututvustusi avaldama. Nii palju ruumi seal nagunii ei ole, et .. et 70 raamatut, mida me kuus saame, et kõik sinna kirja panna. Siis, kes selle valiku teeb? Ja siis tuleb see järgmine probleem, eksole, et siis tormavad kõik seda raamatut küsima. Kuigi on teised võib-olla kümme tükki sama head raamatud, aga kuna need ära ei mainita, siis /.../“ (RK2)

Mitme ajakirjaniku arvates tuleb raamatukogudel jätkuvalt rõhku panna erinevatele üritustele. Just erinevate ürituste korraldamise ja nende ajalehes kajastamise abil on raamatukogul võimalik enda juurde rohkem inimesi meelitada.

„See ongi see, et raamatukogu peabki jah, kujunema üha rohkem selliseks kogukondliku suhtlemise ja kooskäimise kohaks. /.../ Ja siis need erinevad üritused ja=ja kõik muud võimalused, mis seal siis iganes keegi oskab välja mõelda, need ongi, mis siis inimesi sinna meelitavad. Ja mida positiivsema kuvandi raamatukogu endale läbi sellise tegevuse loob, seda=seda nõ populaarsemaks ja hinnatumaks kohaks ta inimeste silmis saab.“ (AK3)

Üks raamatukoguhoidja leidis veel, et lisaks üritustele peaks raamatukogud tähelepanu pöörama eelkõige just lastega seotud tegevustele. Samuti tuleks ajalehes kindlasti kirjutada raamatukogu uutest tehnilistest võimalustest.

„Noh, ikkagi üritused ... üritused, lapsed ... Siis ... võib-olla, kui on midagi hästi eksklusiivset uut raamatukokku soetatud, näiteks e-luger või selline, siis kindlasti artikkel lehte. Et ... kõik uuendused. Kõik, mis puutub ... mis ... mis võiks positiivset mõju avaldada ja seda ... Leht ainult seda mõju suurendab. Et kui seda nüüd suurelt teatada lehes, siis see on ainult positiivne.“
(RK4)

Ajakirjanike seas leiti, et ka tulevikus peaks raamatukogud hoidma ajalehe vahendusel kohalikke elanikke oma probleemidega kursis. Nii saab ka laiem avalikkus raamatukogude probleemkohtadest teadlikumaks ja tekivad suuremad võimalused aidata kaasa nende kiiremale lahendamisele.

„Et ka natuke siuksed probleemkohad, eksole. Et kuidas siis need töötingimused on, et mida nad vajavad, et millest on puudu, et ...“ (AK2)

Kõik intervjueeritavad leidsid, et senine raamatukogu tegevust puudutav meediakajastus on olnud positiivne ning seda on olnud piisavas koguses. Ajalehes kajastatud teemade mitmekülgse suhtes esines respondentide seas aga vastakaid arvamusi. Kui enamiku ajakirjanike arvates on seni ajalehes kajastatud peaaesjalikult vaid üritusi, siis enamiku raamatukoguhoidjate meelest on meediakajastus olnud üsnagi mitmekülgne. Lisaks raamatukogus läbi viidud ürituste kajastamisele on ajalehe veergudel mõningat tähelepanu pööratud ka raamatukogu probleemkohtadele nagu ruumipuudus ja lagunev hoone. Samuti on ajalehe vahendusel tutvustatud kohalikele elanikele raamatukogu poolt pakutavaid teenuseid. Selle kohta, millest raamatukogu teemal meedias veel kirjutada võiks, tõid intervjueeritavad välja järgmist: tänapäevase raamatukogu tähendus, uudiskirjanduse tutvustamine, ürituste kajastamine, laste kaasamine, raamatukogu kui kogukonnakeskus, uute tehniliste võimaluste tutvustamine ja raamatukogu probleemide kajastamine.

3.6. Raamatukogu ja -hoidjate kuvandi paremaks muutmise võimalused

Uurides intervjueeritavate käest raamatukoguhoidjate kuvandi paremaks muutmise võimaluste kohta, leidis enamik intervjueeritavaid, et raamatukoguhoidjate praegune kuvand on juba

piisavalt hea ning midagi erilist selle parandamiseks ette võtta ei olekski vaja. Ajakirjanike sõnul hinnatakse raamatukoguhoidjaid inimeste seas kõrgelt. Raamatukoguhoidjaid peetakse tarkadeks ja austust väärivateks inimesteks.

„Minu isiklik arvamus on see, et see raamatukogutöötaja kuvand on hea. [naerdes] Et inimesed suhtuvad kuidagi aupaklikult. Et ta on ju ikkagi selline noh, raamatute keskel inimene, ju ta siis on hästi tark ja teab palju. Et no selles mõttes, et mul on tunne, et selles suhtes ei ole probleemi.“ (AK2)

Raamatukoguhoidjate sõnul on nad inimeste seas tuntud ning neisse on alati sõbralikult suhtunud. Raamatukoguhoidjad toonitavad ka, et see, kas kogukonnaliikmed suhtuvad neisse hästi või mitte, sõltub paljuski sellest, kui hästi raamatukoguhoidjad on oma tööd teinud.

„Ma usun, et see raamatukogu juhataja ise on jällegi eeskujuks. Et oma tööga sa pead olema lihtsalt nii tubli, et sind ikkagi märgatakse kui et positiivne ühiskonna sammas.[naerdes]“ (RK4)

Kuigi raamatukoguhoidjate kuvand on juba kogukonnaliikmete silmis väga hea, pakkusid vastajad siiski välja mõned mõtted, mida võiks veel teha, et raamatukoguhoidjatele või ka nende ametile üldisemalt veelgi suuremat tähelepanu tõmmata, et neid rohkem märgataks ja neist rohkem teataks. Ajakirjanike seas leiti, et raamatukoguhoidjaid võiks näidata hoopis teises kontekstis. Nad võiks näiteks osaleda väljaspool oma töökohta toimuvatel muudel üritustel, mis võivad, aga ei pruugi olla otseselt seotud nende tööga. See näitaks neid aktiivsete ühiskonnaliikmetena, kes löövad hea meelega kaasa erinevatel avalikel üritustel.

„Maakonna tasandil, et noh, miks mitte, et noh, näiteks kui on mingisugused, ma ei tea, suuremad festivalid, laadad, eksole, tulevad ka või mingid spordivõistlused, et äkki siis tulevad raamatukogutöötajad [naerdes] kuidagi välja ja näitavad ennast ka nagu muus kontekstis. /.../ Või kui mingid raamatupäevad on. Või et panevad oma poku kostüümid või mingid sipsiku asjad selga ja siis teevad nagu sellist elavat raamatut.“ (AK2)

Samuti leidsid ajakirjanikud, et raamatukoguhoidjatest ja nende tööst võiks kirjutada ajalehes selliseid lugusid, mis annaks inimestele parema ülevaate raamatukoguhoidjate elukutsest – ehk siis avaks rohkem selle eriala olemust. Ajakirjanike arvates tuleb raamatukoguhoidjate kuvandile kasuks ka see, kui näidata neid avalikkusele sellest küljest, mis tooks välja need põnevad tegevused, millega raamatukoguhoidjad töövälisel ajal tegelevad.

„Ma ei tea, võib-olla peaks mingisuguse vestlusringi üldse kokku kutsuma, et ma ei tea mingi kolm-neli raamatukogutöötajat võtta kokku ja kes siis räägivad oma tööst. Siis võib-olla tuleksid mingid siuksed küljed välja, et no ... võib-olla et kui siis jätaks nagu selle tavatöö üldse kõrvale ja räägiks üldse mingitest muudest asjadest. /.../ No võib-olla peakski need asjad välja tooma, millega meil raamatukoguhoidjad veel tegelevad. /.../ No võib-olla mingeid persoonilugusid. /.../ ... aeg-ajalt võiks sattuda ka mõni selline raamatukogutöötaja fookusesse.“ (AK1)

Ühe võimalusena pakkus üks raamatukoguhoidjatest välja, et nad võiks ise ka ajalehele mõnikord selliseid toredaid või lõbusaid artikleid kirjutada, mis paneks lugejaid nägema raamatukoguhoidjaid tavapärasest võib-olla veidi erinevamast küljest.

„/.../ et ma ise kirjutan ühe lõbusa ja toreda artikli sinna, näiteks.“ (RK5)

Üks ajakirjanikest leidis, et lisaks kohalikus ajalehes avaldatule võiks raamatukoguhoidja elukutsele suuremat tähelepanu tõmmata ka teisi meediakanaleid kasutades nagu Facebook, blogid, raadio, televisioon jne. Läbi mitmete erinevate infokanalite jõuaks vajalik info palju suurema hulga inimesteni.

„No maakonna leht siis, ma arvan, ei saa olla ainus kanal /.../ Ma arvan, et see, jah, peaks olema kuidagi selline mitme infokanali peale, et mitte ainult nagu ühe lehe peale. Ilmselt jääb sellest küll väheks jah, et sellist laiemat teadlikkust tõsta. Et noh, et kuidas siis nagu inimesteni jõuda. Siis ma arvan, et erinevaid infokanaleid vastavalt siis eale ja nende huvidele.“ (AK2)

Raamatukoguhoidjate seas leiti aga, et senini ei ole raamatukoguhoidjaid just eriti sageli kutsutud meediakanalitesse intervjuusid andma või saatekülalisena oma ametist rääkima. Seega võiks rohkem mõelda ka selle võimaluse peale, et leida meelepärane meediakanal ja pakkuda välja omapoolne idee huvitava saate tegemiseks. Mõni aktiivsem raamatukoguhoidja on sellega ka juba hakkama saanud ning endale raadiokanali ise külla kutsunud.

„Ma pole kunagi kuulnud, et ükski raamatukoguhoidja seal [raadio Elmar] käinud oleks. Mina kutsusin ta [...] raamatukokku, siis ta tuli kohale, see raadio Elmar, ja tegi sellest ka intervjuu. Aga rohkem ma ei ole kuulnud.“ (RK5)

Samuti käidi raamatukoguhoidjate poolt välja arvamusi, et raamatukoguhoidjate elukutse tutvustamist võiks hakata tegema juba õpilaste seas, pakkudes näiteks koolidele välja, et antud eriala vastu huvi tundvatel õpilastel on võimalik kõikidesse raamatukogudesse näiteks töövarjupäevale minna.

„Näiteks kui abiturientide seas on töövarjupäev, siis mina ei ole näinud ega kuulnud, et keegi oleks olnud raamatukogus töövari. Minu arust see võiks olla täiesti niimoodi kohe konkreetselt, et igasse raamatukokku on võimalik minna töövarjuks.“ (RK5)

Raamatukogu kuvandi paremaks muutmise juures on olulise tähtsusega see, et inimesed ei näeks raamatukogus vaid raamatute laenutamise kohta. Suuremat rõhku tuleb ajakirjanike arvates pöörata tegevustele, mida erinevad huvigrupid raamatukogus peale laenutamise veel teha saaks.

„/.../ mis nagu tuleb raamatukogude rolli üha tugevamalt juurde ja sisse, on see, et raamatukogud peavad lisaks sellele oma tavapärasele raamatute laenutamise tegevusele saama ka selliseks inimeste kokkukäimise kohaks, et kus toimub selline kogukondlik suhtlemine, eksole, /.../ et raamatukogu peab olema inimeste jaoks rohkem nähtav, et ta peab olema selline avatud, et noh, et tõesti ei oleks ainult see laenutamine /.../“ (AK3)

Ajakirjanike seisukohta toetavad ka raamatukoguhoidjad, kelle arvates on oluline, et inimesed tunneksid, et raamatukogu on kõigi jaoks mõeldud ning et seal on võimalik tegeleda erinevate kultuursete tegevustega.

„Ja siis, et me oleks kultuurne kogukonnakeskus. Et me oleks just kõigi jaoks, mitte ainult, et me siin teeme pensionäridele või mingisugusele sihtgrupile või. Vot me peame kõigini jõudma.“ (RK2)

Ajakirjanikud omalt poolt saaks nii raamatukogude kui raamatukoguhoidjate eriala kuvandi paremaks muutmisele ja eriala laiemale tutvustamisele kaasa aidata sellega, et tunnevad senisest rohkem huvi raamatukogu tegevuse vastu ning püüavad leida rohkem võimalusi nende tegevuse avalikkuse ette toomiseks.

„Võib-olla lihtsalt see, et nendega rohkem suhelda, rohkem tunda huvi, mis seal toimub ja=ja teha ka ennast nendele nähtavaks, et nemad siis omakorda ajakirjanike vastu rohkem huvi hakkaksid tundma. /.../ Et see toob ka raamatukogu alati rohkem esile, eksole. Mida rohkem ajakirjanikega suhtled, tähendab ta kirjutab sellest rohkem, siis läbi selle tuleb seda raamatukogu tegevust esile ja see on minu meelest neile ainult kasuks.“ (AK3)

Samuti pakuti ajakirjanike poolt välja, et ajakirjanikud võiks ka ise püüda raamatukoguhoidja töö nõ köögipoolega lähemalt tutvuda ning veedaks ühe päeva raamatukoguhoidja ametis, tehes kaasa kõik vajalikud tööd ja õppides tundma selle ameti eripärasid ning siis kirjutada sellest kogemusest ajalehes.

„/.../ mõni ajakirjanik võiks sellise osaluseksperimenti teha, et kuidas on päev olla raamatukogutöötajana ja kirjutada, et mis ta siis kõike tegi ja teada sai.“ (AK2)

Lisaks sellele võiks ajakirjanikud näidata endi poolt rohkem üles huvi raamatukogu tööga seonduva vastu ja pakkuda välja võimalusi nendest kirjutamiseks.

„/.../ et võib-olla ka sellised igapäevased lihtsad asjad, mis neile võib-olla tunduvad sellise rutiini ja töö osana, et võib-olla ka siis seda märgata ja öelda, et vot see on nagu väga oluline, et võiksime näiteks sellel teemal pikemalt rääkida ja muidugi kirjutada.“ (AK2)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et intervjueeritavate arvates on raamatukoguhoidja kuvand juba praegugi piisavalt hea, kuid raamatukoguhoidjatele suurema tähelepanu tõmbamiseks võiks nad näidata end ka muus kontekstis, osaledes näiteks mõnel avalikul üritusel. Samuti võiks fookusesse võtta raamatukoguhoidjate töövälised tegevused. Leiti ka, et teabe levitamine erinevate infokanalite kaudu aitab teadvustada raamatukogu tegevusega seonduvast suuremat hulka inimesi. Noorte seas aitaks raamatukogunduse erialaga seonduvat tutvustada aga töövarjupäevade korraldamine. Intervjueeritavad leidsid, et suuremat tähelepanu tuleks pöörata sellele, et raamatukogus saab teha palju huvitavaid tegevusi, mitte ainult raamatuid laenutada. Ajakirjanike sõnul võiks nad omalt poolt püüda leida rohkem võimalusi raamatukogu ja raamatukoguhoidjate tegevuse avalikkuse ette toomiseks.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Alljärgnevas peatükis annan vastused püstitatud uurimisküsimustele ning viin läbi diskussiooni.

Milline on raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis?

Kõigi intervjueeritavate arvates seostub raamatukogu avalikkusele eelkõige raamatute laenutamisega. Samuti nähakse raamatukogu erinevate sündmuste toimumise ja hea kokkusaamise kohana ehk siis kogukonnakeskusena, kus meeldivalt aega veeta. Sarnasele järeldusele jõudis oma uuringus ka Rosenfeldt (2006), tõdedes, et paljud inimesed kasutavad raamatukogusid sotsiaalse suhtlemise eesmärgil, nähes neid turvaliste ja mugavate kogunemiskohtadena – kogukonna keskpunktina. Selle põhjal võib järeldada, et intervjueeritavad tajuvad, et inimeste jaoks on raamatukogudel üldjuhul positiivne kuvand ning nad seostavad raamatukogu meeldiva ajaveetmise kohana.

Noorte jaoks on raamatukogudel intervjueeritavate arvates üsna erinev tähendus. Osa noori käib seal vaid koolitöödeks vajalikku kirjandust hankimas, teised aga võtavad osa ka erinevatest üritustest või osalevad raamatukogus toimuvates huviringides. Välja käidi ka arvamus, et tänapäeva raamatukogu on nooremate inimeste silmis multifunktsionaalne asutus, kus on võimalik harrastada erinevaid huvitavaid tegevusi. Sellel, kas noored näevad raamatukogus kohta, kus saab tegeleda huvipakkuvate tegevustega või kust võib leida vajaminevat infot, on kindlasti oluline osa lapsepõlves kogetul. Kui inimene on lapsepõlves sageli raamatukogu külastanud ja osalenud erinevatel lastele mõeldud üritustel või huviringides, siis kujuneb raamatukogu tema jaoks kohaks, mida ta külastab ka vanemaks saades keskmisest sagedamini. Seetõttu on raamatukogu positiivse kuvandi tekkimise puhul määrav see, mida raamatukogu oma erinevas vanuses kogukonnaliikmetele pakkuda suudab, et tekitada neis huvi enda tegevuse vastu. Mida nooremas eas raamatukogus toimuva vastu huvi tekitada, seda suurema tõenäosusega kujuneb sellest inimeste silmis koht, mida külastatakse meeleldi ka edaspidi.

Vastajate arvates on selles, millisena inimesed raamatukogu näevad ja kuidas sellesse suhtuvad oluline roll raamatukogutöötajatel. Intervjueeritavad leidsid, et raamatukoguhoidjate puhul on

olulised nii hea suhtlemisoskus, kliendisõbralikkus, heatahtlikkus, vastutulelikkus kui ka abivalmidus. Sarnased iseloomujooned on välja toodud ka Majidi ja Haideri (2008) poolt läbi viidud uuringus, kus vastajate arvates on raamatukoguhoidja abivalmis, sõbralik, korralik, viisakas ja lahke. Loetletud iseloomuomadused on vastajate arvates olulised eelkõige seetõttu, et raamatukogu külastajad tunneks, et nad on raamatukogus alati oodatud ja et nad saavad sealt sõbralike ja abivalmide töötajate käest vajadusel abi nii otsitava raamatu kui vajamineva teabe leidmise näol. Sellest, millise kohtlemise osaliseks inimene on saanud, sõltub olulisel määral see, kuidas ta edaspidi nii raamatukoguhoidjatesse kui raamatukogudesse suhtub. Ka Einasto (2005b) seisukoha järgi mängivad raamatukoguhoidja imago kujundamisel olulist rolli suurel määral inimeste isiklikud kogemused suhtlemises raamatukoguhoidjatega. Ehk siis selles, kuidas inimene näeb raamatukoguhoidjaid ja kui sageli ta raamatukogu külastab, on olulisel kohal inimese eelnevad kogemused raamatukoguhoidjatega. Seega on raamatukogude ja -hoidjate positiivse avaliku kuvandi puhul määrava tähtsusega see, kui hea on sealsete töötajate suhtlemisoskus ning ametialane pädevus. Seda arvamust toetab ka Idarand (2012), kes tõdeb, et raamatukoguhoidjate ametioskused ja isiklikud omadused määravad mitte ainult konkreetse raamatukogu, vaid raamatukogude kui nähtuse maine.

Sellele, millisena inimesed raamatukoguhoidjaid näevad ja kuidas neisse suhtuvad, võivad mõju avaldada ka muud tegurid, nagu näiteks raamatukoguhoidjate palgaga seonduv. Nimelt leidub raamatukoguhoidjate sõnul ühiskonnas ikka veel inimesi, kelle arvates on raamatukoguhoidjate töö lihtne ja selle eest saadav palk juba piisavalt suur. Seetõttu leiavad ka arutelud raamatukoguhoidjate palgatõusu teemal ühiskonnaliikmetes sageli mittemõistmist ning saavad pigem negatiivset vastukaja. Samas võib raamatukoguhoidjate arvates madal palk avaldada negatiivset mõju raamatukogunduse tulevikule, sest haritud ja pädevaid töötajaid on üha raskem leida. Eelöeldu põhjal võib järeldada, et osaliselt on negatiivsete arvamuste avaldamine põhjustatud sellest, et laiem üldsus ei ole ikka veel teadlik raamatukogutööst ega oska seda õiglaselt hinnata. Sama leidis ka Einasto (2005b), kelle arvates põhjustab teadmatus raamatukogutööst raamatukoguhoidja töö ebapiisava tunnustamise ühiskonnas, mis väljendub antud eriala sotsiaalses staatuses ja ka raamatukoguhoidjate töötasus.

Kuivõrd oluline on raamatukogu ja -hoidjate tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes?

Kõik intervjuueeritavad pidasid raamatukogu tegevusega seonduva kajastamist kohalikus ajalehes väga oluliseks. Raamatukogu tegevusega seonduva kajastamine kohalikus lehes võimaldab vastajate arvates antud piirkonna elanikel olla kursis raamatukogus toimuvaga eelkõige seetõttu,

et paljude inimeste jaoks on just kohalik ajaleht peamiseks kultuuriuudiste vahendamise kanaliks. Selle põhjuseks võib pidada seda, et küllaltki suure osa raamatukogu külastajatest moodustavad inimesed, kes ei ole harjunud vajamineva teabe leidmiseks kasutama interneti vahendusel levivaid kanaleid. Ajalehe veergudel oma üritusi või uusi teenuseid ja võimalusi reklaamides saab raamatukogu avardada inimeste arusaamu sellest, mida tänapäeva raamatukogu peale raamatute laenutamise veel pakub. Eelöeldut arvesse võttes võib järeldada, et kohalik ajaleht on raamatukogu jaoks väga oluliseks infokanaliks, mille kaudu ta saab küllaltki arvestatavat osa kohalikust elanikkonnast hoida kursis kõige sellega, mis raamatukogus aset leiab ja mida on oluline kajastada.

Respondendid leidsid ka, et raamatukogu tegevuse reklaamimine ajalehe vahendusel tõmbab raamatukogule suuremat positiivset tähelepanu, tuues sinna juurde uusi külastajaid ja ärgitades ka olemasolevaid lugejaid raamatukogusse sagedamini minema. Samuti võivad vastajate arvates hakata raamatukogus toimuva vastu huvi tundma sellised inimesed, kes üldjuhul raamatukogusid ei külasta, kuid kelles ajalehes nähtud reklaam tekitab soovi ka ise mõnda üritust väisata. Selle tulemusena võib ühel üritusel osalenud inimene külastada suure tõenäosusega ka tulevikus samalaadseid üritusi. Oma positiivsetest kogemustest sõpradele või tuttavatele rääkides võidakse tekitada huvi ka nendes ning nii võib suurened a raamatukogus korraldatavate ürituste vastu huvi tundjate hulk veelgi. Samuti võib sel moel tekkida ühe inimese meeldivate kogemuste põhjal ka tema sõprade ja tuttavate silmis nii raamatukogust kui ka raamatukoguhoidjatest positiivne kuvand. Sarnasele järeldusele jõudsid ka Mills ja Bannister (2001), kes leidsid, et raamatukogu ja raamatukoguhoidjate kuvand inimeste silmis ei pruugi alati tekkida otsese kontakti tulemusel, vaid see võib tekkida ka sekundaarse allika kaudu nagu meedia, kolleegid või sõbrad.

Positiivne mulje võib raamatukogust tekkida ka siis, kui ajalehes avaldatud artikleid märgatakse üritustest tehtud ilusate või huvitavate fotode tõttu. Üks intervjuueeritav leidis, et ajalehes ilmuvate raamatukogu teemaliste artiklite puhul on väga oluline, et neile oleks lisatud pilt, mis ühelt poolt muudab antud artiklid teiste seas paremini märgatavaks, teisest küljest aga saab lugeja üritusest tehtud foto abil parema ettekujutuse raamatukogus toimunud sündmusest. Sellest võib järeldada, et artiklitele lisatud fotodel on oluline roll nii selles, et raamatukogu tegevusega seotud artiklid tõusevad ülejäänud artiklite seas paremini esile kui ka selles, et need tekitavad lugejates suuremat huvi raamatukogus toimuva vastu. Seda järeldust kinnitab ka minu (Luhala, 2016) poolt läbi viidud uurimustöö, mille tulemustest ilmnes, et kohalikus ajalehes on üldjuhul raamatukogu teemaliste artiklite juures alati olemas ka pilt. Seetõttu võib ka väita, et fotodelt

nähtav suurendab võimalust, et inimestes tekib raamatukogu poolt korraldatavate ürituste vastu suurem huvi ning nad soovivad ka ise neid üritusi edaspidi külastada. Kokkuvõtvalt võib öelda, et raamatukogu tegevusega seonduva kajastamine kohaliku ajalehe veergudel on intervjuueeritavate arvates väga oluline, sest sel moel saab muuta raamatukogu tegevust laiemale avalikkusele nähtavamaks. Samuti aitab positiivne meediakajastus suurendada raamatukogu külastajate arvu ja muuta raamatukogu kuvandit senisest veelgi paremaks.

Mil määral mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit raamatukoguhoidjate ja ajakirjanike arvates?

Suurema osa intervjuueeritavate arvates mõjutavad ajalehes ilmuvad artiklid nii raamatukogu kui -hoidjate kuvandit enamasti positiivselt, sest valdavalt kajastatakse neis erinevaid üritusi nagu näitused, konkursid, viktoriinid, kohtumisõhtud jne. Ehk siis enamasti kirjutatakse neis artiklites teemadel, mis näitavad nii raamatukogu kui -hoidjaid pigem positiivsest küljest. Samas leidub vastajate arvates ajalehtedes ka selliseid artikleid, kus avaldatakse raamatukoguga seoses pahameelt või tuuakse esile mõni negatiivne aspekt, mis võivad artikli lugeja arvamust raamatukogust mõnevõrra halvemaks muuta. Seega sõltub artikli mõju raamatukogu ja -hoidja kuvandile suures osas sellest, millest konkreetses artiklis täpsemalt kirjutatakse.

Intervjuueeritavate seas esines ka arvamus, et ajalehes ilmuvad raamatukogu teemalised artiklid kujundavad nii raamatukogu kui raamatukoguhoidjate mainet kohalike elanike silmis. Sellest võib järeldada, et ajalehes ilmuvad artiklid mõjutavad suuremal või vähemal määral seda, milliseks kujuneb raamatukogu kuvand lugejate silmis. Seetõttu tuleb raamatukoguhoidjatel jälgida, mida neist kirjutatakse ja võimalusel ka ise ajalehte artikleid kirjutada. Ka Past (2007) rõhutab, et on viga mitte pöörata tähelepanu oma imagole, sest avalik imago kujuneb ka siis, kui ise teadlikult sellele kaasa ei aita.

Mitmete vastajate arvates aitavad raamatukoguhoidjate positiivsema kuvandi tekkimisele kaasa artiklid, kus tutvustatakse nende mitmekülgeid oskusi ja huvisid, olgu need siis seotud raamatute kirjutamise, maalimise, fotograafia, laulmise, tantsimise või mõne muu loomingulise tegevusega. Sellise raamatukoguhoidjate tavapärasest tööst erineva külje avalikkusele avamine näitab inimestele, et raamatukoguhoidjad on lisaks oma professionaalsetele oskustele ka muudel aladel andekad inimesed ning neid võib hakata märkama ja nende tegevuse vastu huvi tundma veelgi suurem hulk kogukonnaliikmeid.

Ühe olulise aspektina toodi välja, et raamatukogu ja -hoidjate kuvandile avaldab positiivset mõju see, kui nad on oma erinevate ettevõtmistega kogukonnas sageli nähtaval. Ehk siis raamatukoguhoidjad peaks raamatukogus toimuvat erinevate meediakanalite, sh ajalehe, vahendusel sagedamini esile tooma ja reklaamima. Samale seisukohale jõudsid ka Vassilakaki ja Moniarou-Papaconstantinou (2014), kelle arvates peaks raamatukoguhoidjad kasutama iga võimalikku vahendit ja turundusstrateegiat, et muutuda avalikkusele nähtavamaks ning looma endast positiivset pilti. Üheks võimaluseks positiivse kuvandi loomisel on erinevate ürituste läbiviimine ja nendest avalikkusele teada andmine. Intervjuueritavate vastustest ilmnes, et raamatukogus toimuvatest üritustest teavitavad ajakirjanikke üldjuhul raamatukoguhoidjad. Samasugusele tulemusele jõudis ka Mõistlik (2004), kes tõdes oma uurimuses, et enamasti olid ajaleheartiklites raamatukogu poolt algatatud teemadeks erinevate ürituste toimumisest teavitamine. Ka minu (Luhala, 2016) seminaritöö tulemused näitasid, et enamasti annavad raamatukogus toimuvast ajakirjandusele teada raamatukoguhoidjad ning kajastamist leiavad eelkõige just erinevad üritused. Samas ei ole ürituste reklaamimine ainus viis, kuidas raamatukogule suuremat tähelepanu tõmmata. Samavõrd oluline on avalikkust teavitada ka raamatukogu probleemidest. Nii saab avalikkus erinevatest raamatukogu valdkonda puudutavatest kitsaskohtadest teadlikumaks ja aidata ka omalt poolt nende lahendamisele kaasa. Siinkohal ilmneb aga kohaliku ajalehe probleem keskenduda liiga ürituste kesksse meediakajastusele nagu selgus minu (Luhala, 2016) seminaritööst. Uuritud kahe aasta jooksul ilmus kohalikus ajalehes vaid kaks raamatukogu probleemkohtadele tähelepanu pöörvat artiklit, mida on raamatukogu kitsaskohtadele tähelepanu juhtimiseks ilmselgelt liiga vähe (Luhala, 2016). See näitab, et kohaliku tasandi ajalehe puhul on ilmselt olulisem kajastada pigem üritusi kui muid antud valdkonda puudutavaid teemasid nagu raamatukogu rahastamine või raamatukogu tööga seonduvad probleemid. Raamatukoguhoidjatel tuleks julgemini ajalehe poole pöörduda ka oma muudest muredest teavitamise eesmärgil. Kuna seni on raamatukoguhoidjad sagedamini informeerinud ajalehte üritustega seotud teemadel, võib sellest ühelt poolt järeldada, et raamatukoguhoidjad on vägagi huvitatud oma tegemistest avalikkust teavitama ning on aru saanud, et enda tegevuse avalikkusele nähtavaks tegemine aitab nii raamatukogu kui -hoidjaid näidata positiivsemas valguses. Teiselt poolt on aga ajakirjanduse teavitamine jäänud liiga ühekülgses, sest valdavalt leiavad kajastamist ikkagi üritused. Enda nähtavaks tegemisel ei tohiks aga ära unustada, et lisaks üritustele tuleks tutvustada ja reklaamida ka erinevaid raamatukogu poolt pakutavaid võimalusi. Samuti tuleks senisest rohkem avalikkust informeerida teemadel, mis aitaks tõsta inimeste teadlikkust ja avaks paremini raamatukogunduse

valdkonnaga seonduvat, kuid samas valgustaks ka raamatukogu probleemkohti. Sel moel näeb avalikkus raamatukogust terviklikumat pilti, mitte vaid üritustega seonduvat külge. Kõige halvemini mõjub raamatukogu kuvandile aga see, kui avalikkus tema tegemistest midagi ei tea. Selle tulemusena võib raamatukogu muutuda aja jooksul kogukonna jaoks märkamatuks ja halvemal juhul ka ebavajalikuks. Eriti oluline on enda nähtavaks tegemine praeguse haldusreformi taustal, mille tulemusena hakatakse ilmselt sulgema väiksemaid raamatukogusid, mille külastatavus ja raamatute laenutuste arv on liiga väike. Seega on väga oluline, et raamatukoguhoidjad ise hoolitseks selle eest, et raamatukogus toimuv oleks meedia vahendusel avalikkuse jaoks sageli nähtaval ning ajalehe artiklid on heaks võimaluseks näidata raamatukogu positiivsest küljest.

Mil määral mõjutab ajakirjanike isiklik hoiak raamatukogudesse seda, mida ja kuidas nad raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutavad?

Kõigi intervjueeritavate vastustest jäi kõlama ühtne arvamus, et ajakirjanike suhtumine raamatukogudesse ja -hoidjatesse on maakonna tasandil positiivne. Raamatukoguhoidjate kinnitusel on kohalikud ajakirjanikud olnud alati huvitatud raamatukogus toimuvast ning kõiki nende tegemisi ajalehes meeleldi kajastanud. Ka ajakirjanike sõnul ei ole nad kohalikul tasandil märganud oma kolleegide juures negatiivset suhtumist raamatukogudesse. Eranditult kõik kohaliku ajalehe ajakirjanikud on raamatukogude tegevusega seonduvasse alati hästi suhtunud ja kõikidest sündmustest positiivses võtmes kirjutanud. Seega võib nii raamatukoguhoidjate kui ajakirjanike vastuste põhjal järeldada, et kohalikul tasandil ajakirjanike negatiivset hoiakut raamatukogu ja -hoidjate suhtes üldjuhul ei esine. Kuna ajakirjanike hoiak raamatukogude suhtes on väga hea, siis kumab see läbi ka nende poolt kirjutatud artiklitest. Ehk siis artiklid peegeldavad ajakirjanike teadlikke ja vähemteadlikke valikuid, seda, millisena nad raamatukogu näevad, nagu tõdes oma uuringus Mõistlik (2004). Negatiivsemal toonil kirjutatud artikleid võib intervjueeritavate arvates esineda pigem üleriigilistes ajalehtedes, kus raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutamine ei ole prioriteet number üks ning kus ajakirjanikel puudub vastutustunne kogukonna ees nagu on kohaliku tasandi ajakirjanikel. Samas leidis enamik vastajaid, et negatiivse hoiakuga kirjutatud artikleid ei esine kuigi sageli ka suuremates lehtedes, mis annab põhjust arvata, et selliseid artikleid ongi pigem erand. Sama tendentsi märkas oma uuringus ka Robinson (2006), kes leidis, et trükimeedia on oma väljendusviisis muutumas hoolikamaks ja vähem vastutustundetumaks kui minevikus ning meedias kujutatav hoiak nii raamatukogudesse kui raamatukoguhoidjatesse on üldjuhul positiivne. Selliste tulemuste põhjal tuleb tõdeda, et

ajakirjanike hoiak raamatukogudesse ja -hoidjatesse on reeglina hea ning see kumab läbi ka nende poolt kirjutatud artiklitest.

Milline on ja milline võiks olla raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus?

Senist raamatukogu tegevust puudutavat meediakajastust hindasid respondendid positiivseks ja piisavaks. Ehk siis kõik, mida on peetud vajalikuks kajastada, on ajalehes ka kajastamist leidnud. Kajastatavate temade mitmekülguse suhtes esines aga respondentidel eriarvamusi. Osa vastajaid leidis, et senine kajastus on jäänud liiga ürituste keskseks. Antud seisukohta kinnitab ka minu (Luhala, 2016) uurimustöö, mille tulemusena selgus, et valdava osa linnaraamatukogu tegevust puudutavate artiklite puhul on teemaks üritused (s.h näitused, kohtumisõhtud, ööraamatukogu, raamatukogupäevad, omaloomingukonkurss). Teised respondendid seevastu leidsid senise meediakajastuse olevat vägagi mitmekülgse. Siinkohal tuleb ilmselt arvestada erinevate inimeste arusaamadega selle kohta, missugustel teemadel peaks nende meelest kohalikus ajalehes raamatukogu tegevusega seoses kirjutama. Ühelt poolt leidub neid, kelle arvates tuleks kirjutada kõigest, mis raamatukogus toimub või raamatukogusse puutub, olgu see siis seotud ürituste, konkursside, pakutavate teenuste, raamatukoguhoidjate hobide, rahastamis- või ruumiprobleemidega – ehk siis nii positiivsetel kui vähem positiivsetel teemadel. Samas leidub ka neid, kelle arvates on kõige olulisem tuua inimesteni eelkõige positiivne pool ehk siis erinevate raamatukogus toimuvate üritustega seonduv, jättes avalikkuse eest varjatuks antud erialaga seotud kitsaskohad. Ka minu (Luhala, 2016) seminaritööst selgus, et raamatukogu probleemkohtadele pööratakse kohalikus ajalehes üldjuhul vähe tähelepanu - kahe aasta jooksul ilmus kokku vaid kaks selle teemalist artiklit. Ainult raamatukogus toimuvate ürituste kajastamisele keskendumine jätab avalikkusele petliku mulje, et raamatukogudel on kõik väga hästi ning mingeid lahendamist vajavaid probleeme ei esine. Ometi on paljudel raamatukogudel probleeme nii ruumipuuduse kui ka ruumide halva seisukorraga. Kindlasti ei tule raamatukogude probleemide lahendamisele kasuks see, kui avalikkus neist kunagi teada ei saa. Ajalehe vahendusel erinevate kitsaskohtade esile toomine aitab ühelt poolt laiemal avalikkusel neist teadlikuks saada ja teiselt poolt aidata leida neile parimaid lahendusi. Enne probleemidest teadlikuks saamist ei ole võimalik hakata tegelema ka nendele lahenduste leidmisega. Seetõttu ongi oluline hoida üldsust kursis kõigega, mis raamatukogu tegevusega seoses toimub.

Selle kohta, milline võiks raamatukogu puudutav meediakajastus olla, leidsid vastajad, et kõige olulisem on tekitada inimestes huvi raamatukogus toimuva vastu. Samuti on oluline tutvustada inimestele erinevaid raamatukogu poolt pakutavaid võimalusi. Sarnasele arusaamisele jõudis ka

Booth (1993), kes leidis, et enamik inimesi ei tea, mida nende raamatukogu saab neile pakkuda ja kuna enamik ei vaevu seda ka järele uurima, siis on raamatukogu kohustatud seda neile ise ütleva. Üheks heaks info jagamise kanaliks ongi kohalik ajaleht, mis jõuab suure hulga erinevas vanuses inimesteni ning mille vahendusel on võimalik anda üksikasjalikku ülevaadet tänapäeva raamatukogu poolt pakutavatest mitmekesistest võimalustest. Ajalehes tuleks tähelepanu pöörata kindlasti sellele, et seal kajastatav pakuks erinevate huvidega inimestele võimalust leida just neile sobiv üritus või tegevus. Kokkuvõtvalt võib öelda, et respondentide arvates tuleks ajalehes tuua välja raamatukogu kui kogukonnakeskuse olulisus, tutvustada uusi tehnilisi võimalusi, kajastada üritusi, tutvustada uudiskirjandust ja hoida avalikkust kursis raamatukogu probleemkohtadega.

Kuidas muuta raamatukogu ja -hoidjate kuvandit paremaks?

Enamiku intervjuueeritavate arvates on raamatukoguhoidjate kuvand avalikkuse silmis juba praegugi väga hea ja seetõttu ei ole nende arvates kuvandi parandamiseks vaja midagi erilist ette võtta. Vastajad leidsid, et raamatukoguhoidjaid tuntakse kogukonnaliikmete seas ning neist peetakse lugu. Sellest võib järeldada, et nii raamatukogu kui -hoidjate kuvand on vastajate arvates avalikkuse silmis üsna hea. Siiski pakuti välja erinevaid mõtteid, mis võiks aidata nii raamatukogule kui -hoidjatele veelgi suuremat tähelepanu tõmmata ja mis muudaks nad kogukonnas rohkem nähtavamaks. Ühe võimalusena toodi välja raamatukoguhoidjate osalemine erinevatel avalikel üritustel (festivalid, spordivõistlused jne), mis ei ole otseselt seotud nende erialase tööga, kuid millel kaasa löömine tõmbaks raamatukoguhoidjate elukutsele positiivset tähelepanu. Selline aktiivne tegevus väljaspool töökohta näitab ühelt poolt raamatukoguhoidjate mitmekülgseid oskusi ning teiselt poolt ka nende ühiskondlikku aktiivsust ja soovi panustada erinevatesse ettevõtmistesse. Samas on aga raamatukoguhoidjate jaoks ilmselt keeruline leida aega, et osaleda kõikvõimalikel avalikel üritustel ning teha oma asutusele reklaami.

Samuti leiti, et raamatukoguhoidjatest võiks kohalikus ajalehes kirjutada rohkem nii nende tööd kui ka huvialasid tutvustavaid artikleid, mis esimesel juhul aitaks avada antud eriala neid külgi, mis üldjuhul avalikkuse eest varjatuks jäävad ning teisel juhul näitavad, mille huvitava või erilisega raamatukoguhoidjad vabal ajal tegelevad. Sellise teabe edastamine kogukonnaliikmetele võib aidata tekitada neis huvi raamatukogunduse eriala vastu ning muudaks kindlasti ka antud elukutse hinnatumaks. Siinkohal saab tõmmata paralleele Alansari (2011) raamatukoguhoidjate seas läbi viidud uuringuga, kus ilmnes, et raamatukogunduse eriala kuvandile avaldab endiselt negatiivset mõju tunnustuse- ja huvipuudus üldsuse poolt. Seetõttu

ongi oluline tekitada ühiskonnaliikmetes suuremat huvi raamatukogunduse eriala vastu, et laiem avalikkus saaks aru raamatukogunduse rolli olulisusest ühiskonnas ja antud eriala leiaks väärilist tunnustust. Ilmselgelt ainult kohalikust ajalehest inimeste teadlikkuse tõstmiseks ei piisa. Seetõttu tulekski ka raamatukoguhoidjatel endil leida huvipakkuvaid ideid ning kasutada erinevaid meediakanaleid nagu näiteks raadio, Facebook, blogid, televisioon jne, kus siis kas kirjalikus (artiklite näol) või suulises (intervjuu) vormis tutvustada raamatukogunduse eriala huvipakkuvaid külgi. Sellise laiaulatuslikuma tähelepanu tõmbamisega jõuab vajalik teave palju suurema hulga inimesteni.

Ühe raamatukoguhoidja elukutse tutvustamise võimalusena pakuti respondentide poolt välja töövarjupäevade korraldamine, kus õpilased saaks isikliku kogemuse kaudu antud elukutset proovida. Selline otsesuhtlus raamatukoguhoidjaga ja tutvumine tema igapäevaste tööülesannetega aitab noortel paremini selgusele jõuda, kas see amet on ka tegelikult selline nagu kõrvalt vaadates tundub või on hoopis palju huvitavam. Samuti hoiab selline praktiline kogemus ära võimaluse, et noored, kes ilma eelnevate teadmisteta antud eriala valivad, avastavad poole õppimise pealt, et see neile ikkagi ei sobi ning katkestavad õpingud.

Raamatukogu kuvandit aitab intervjueeritavate arvates paremaks muuta aga see, kui veelgi rohkem inimesi hakkaks raamatukogu nägema kogukondliku suhtlemise kohana. Sellest võib järeldada, et raamatukogudel tuleks liikuda üha rohkem selles suunas, et nad oleksid kõigile avatud ning suudaksid pakkuda erinevatele huvigruppidele sobivaid tegevusi ja üritusi. Siinjuures on olulisim, et püütaks leida tasakaal erinevate tegevuste mitmekesisuse osas.

Ajakirjanikud leidsid, et nad võiks raamatukogunduse eriala laiemale tutvustamisele kaasa aidata sellega, et näitavad senisest rohkem üles huvi raamatukogu tegevuse vastu ja kirjutavad raamatukogust ja -hoidjatest ka nendest tahkudest, mida seni on vähem valgustatud, tuues esile tavainimese pilgu eest varju jäävad, kuid raamatukoguhoidjate igapäevatööga seonduvad tegevused nagu kataloogimine, liigitamine, märksõnastamine, säilitamine, komplekteerimine jms. Samuti pakuti välja võimalus, et ajakirjanikud võiks ka ise proovida ühe päeva raamatukoguhoidjana töötada ning seejärel ajalehes oma kogemusest kirjutada. Selline pilk raamatukoguhoidjate eriala köögipoolele võiks pakkuda ajakirjanikele väga põnevaid kogemusi, mida oleks huvitav jagada ka avalikkusega. Samavõrd värskendavat mõju võib selline kogemus avaldada ka raamatukoguhoidjatele, kes oma igapäevarutiinis ei pruugi enam märgata kõiki oma eriala põnevaid külgi. Selliste võimaluste välja pakkumisest võib järeldada, et ajakirjanikud on

valmis erinevatel viisidel raamatukogu ja -hoidjate kuvandi senisest veelgi paremaks muutmisele ka omalt poolt igakülgset kaasa aitama.

4.1. Meetodi kriitika

Antud metoodika valik osutus lõputöö teema eesmärgi saavutamiseks hästi, sest võimaldas selgitada välja intervjueeritavate seisukohti ja suhtumisi nii raamatukogusid kui -hoidjaid puudutavatesse meediakajastustesse ning andis vastused kõigile püstitatud uurimisküsimustele.

Individuaalintervjuude läbi viimine õnnestus enamasti hästi, sest enamiku intervjuude puhul oli intervjueeritav avatud ja aldis esitatud küsimustele vastama. Mõnel juhul tuli aga lisaks kavas olevatele küsimustele info kätte saamiseks esitada ka mitmeid lisaküsimusi, sest kõik intervjueeritavad ei olnud väga jutukad. Sel põhjusel jäid ka mõne intervjueeritava vastused ehk liiga nappideks. Mõne vastaja puhul jäi ka mulje, et ta soovis anda selliseid vastuseid, mis on tema arvates sobivad või mida talt oodatakse. Kohati tundus, et need ei väljendanud isiklike seisukohti. Ehk siis, hoolimata püüdest luua usalduslikku õhkkonda, see alati siiski ei õnnestunud. Selle põhjuseks võib ühelt poolt pidada intervjueri kogenematust ning teiselt poolt intervjueeritava kinnisemat loomust.

Fookusgrupi intervjuu läbiviimisel oli suurimaks probleemiks kõigile intervjueeritavatele ühise sobiva aja ja koha leidmine. Algselt kavandatud kahe fookusgrupi (raamatukoguhoidjad ja ajakirjanikud) asemel õnnestus kokku saada üks minifookusgrupp raamatukoguhoidjatest. Võrreldes individuaalintervjuudega oli fookusgrupi intervjuu läbiviimine veidi keerulisem, sest moderaatorina tuli jälgida, et kõik osalejad saaks oma seisukohti avaldada ja samal ajal püüda vältida teemast kõrvale kaldumist, mis alati siiski ei õnnestunud. Fookusgrupi puhul tekkis küll osalejate vahel arutelu, kuid esines probleeme pikkade ja ladusate vastuste saamisega, sest respondendid vastasid küsimustele mitmel juhul katkendlike ja üksteise mõtet jätkavate või kordavate lausetega. Seetõttu oli aeg-ajalt üsna keeruline saada vastajatelt terviklikku mõtet väljendavaid lauseid. Fookusgrupi intervjuu puhul pean miinuseks seda, et osalejad ei pruugi anda nii põhjalikke vastuseid kui individuaalintervjuul. Selle põhjuseks võib pidada asjaolu, et teiste juuresolekul ei soovita kõiki oma isiklike mõtteid ja seisukohti nii avameelselt avaldada.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, kuidas mõjutavad raamatukogude ja -hoidjate kuvandit kohalikus ajalehes Vooremaa avaldatud artiklid. Samuti uurib käesolev töö, mida saaksid nii raamatukoguhoidjad kui ajakirjanikud raamatukogude ja -hoidjate kuvandi parandamiseks ette võtta. Käesolev lõputöö on järg minu seminaritööle „Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine ajalehes Vooremaa aastatel 2011/2012 ja 2014/2015“ (Luhala, 2016), milles andsin ülevaate sellest, mis teemadel, kelle poolt ja kui palju artikleid uuritud ajaperioodidel kohalikus ajalehes Vooremaa avaldatud on.

Käesoleva uurimistöo läbiviimiseks püstitasin uurimisküsimused, millest ma oma töös juhindusin ja millele ma intervjuude abil vastuseid saada püüdsin. Andmekogumiseks kasutasin kvalitatiivse meetodina fookusgrupi ja poolstruktureeritud individuaalintervjuud, mis hõlmasid endas nii kindlaid küsimusi kui vaba vestlust. Intervjuud viisin läbi 25. aprillist kuni 28. aprillini 2016. aastal. Kogutud andmete analüüsimiseks kasutati juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi (*cross-case analysis*) meetodit.

Uurimistöo tulemusena selgus, et nii ajakirjanike kui raamatukoguhoidjate arvates seostab enamik inimesi raamatukogu eelkõige raamatute laenutamisega. Raamatukogu nähakse veel ka ürituste toimumise kohana ja kogukonnakeskusena. Raamatukoguhoidjat nähakse sõbraliku, abivalmi, vastutuleliku ja hea suhtlejana. Samuti selgus, et raamatukogu tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes on raamatukogu eduka eksisteerimise seisukohast vägagi olulise tähtsusega. Enda tegevuse „pildil“ hoidmine määrab ära selle, kui palju on raamatukogul külastajaid, kui aktiivne on sealne tegevus ning milliseks kujuneb raamatukogu ja -hoidja maine kohalike inimeste silmis. Kohalikus ajalehes raamatukogu tegevuse kajastamine muudab raamatukogus toimuva laiemale inimeste hulgale nähtavamaks ning raamatukogu võidab juurde külastajaid. Samuti leiti, et raamatukoguhoidjad peaks ise oma tegevuse kajastamisse panustama nii ürituste kutsete ja reklaamide saatmisega ajakirjanikele kui ka enda poolt kirjutatud artiklitega.

Ajalehes ilmuvad artiklid mõjutavad vastajate arvates raamatukogu ja -hoidja kuvandit üldjuhul positiivselt, kuid mõningatel juhtudel võib artiklis kirjutatu avaldada kuvandile siiski ka negatiivset mõju. Näiteks kui arutluse all on raamatukoguhoidjate väike palk. Ka kohaliku tasandi ajakirjanike suhtumine raamatukogudesse ja -hoidjatesse on äärmiselt positiivne. Ajakirjanike vähem positiivset suhtumist võib esineda pigem suuremate ajalehtede juures, kus raamatukogude tegevusega seotud teemade kajastamist peetakse vähem oluliseks.

Senist raamatukogu tegevust puudutavat meediakajastust hinnati positiivseks ning piisavaks. Ajalehes kajastatud teemade mitmekülgسuse suhtes esines respondentide seas aga vastakaid arvamusi. Lisaks raamatukogus läbi viidud ürituste kajastamisele on ajalehe veergudel mõningat tähelepanu pööratud ka raamatukogu probleemkohtadele nagu ruumipuudus ja lagunev hoone. Samuti on ajalehe vahendusel tutvustatud kohalikele elanikele raamatukogu poolt pakutavaid teenuseid. Tulevikus võiks raamatukoguga seoses kohalikus ajalehes kirjutada veel tänapäevase raamatukogu tähendusest, laste kaasamise võimalustest, tutvustada uudiskirjandust ja uusi tehnilisi võimalusi, kajastada nii üritusi kui raamatukogu probleemkohti ning tutvustada raamatukogu kui kogukonnakeskuse võimalusi.

Raamatukogu ja -hoidjate kuvandi paremaks muutmise võimalustena pakuti välja raamatukoguhoidjate aktiivsem osalemine avalikel üritustel. Samuti tuleb kasuks, kui raamatukoguhoidjad tutvustaks erinevate meediakanalite vahendusel avalikkusele nii oma erinevaid tööalaseid tegevusi kui ka huvialasid. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata ka raamatukogus pakutavate mitmekülgsete võimaluste tutvustamisele. Vastajate arvates aitavad raamatukogu ja -hoidjate kuvandi paremaks muutmisele kaasa oma eriala tutvustamine noortele näiteks töövarjupäevade raames. Ajakirjanike sõnul võiks nad omalt poolt püüda leida rohkem võimalusi raamatukoguhoidjate nii tööalase kui -välise tegevuse avalikkuse ette toomiseks.

Käesolev lõputöö võib edaspidi olla abiks sarnaste uuringute läbiviimisel. Samuti võib antud uurimistööd edasi arendada ka selles suunas, et võtta uurimise alla suurem hulk raamatukogusid ja selgitada välja sealsete töötajate seisukohad meediakajastuse mõjust raamatukogu ja -hoidjate kuvandile. Selliste tulemuste põhjal saaks teha juba üldistavamaid järeldusi meediakajastuste mõju kohta nii raamatukogude kui raamatukoguhoidjate kuvandile.

SUMMARY

The aim of this thesis is to determine the extent to which the image of libraries and librarians is affected by articles published in the local newspaper Vooremaa. Furthermore, the thesis explores what librarians as well as journalists could do in order to improve the image of libraries and librarians. The thesis is a follow-up to my seminar paper Newspaper Coverage of the Activities of Jõgeva Public Library in the Newspaper Vooremaa during 2011/2012 and 2014/2015 (“Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine ajalehes Vooremaa aastatel 2011/2012 ja 2014/2015”) (Luhala, 2016), in which I surveyed the subject matters, authors, and number of articles published in the local newspaper Vooremaa during the period in question.

In order to conduct this research, I first established research questions which I used as a guide and for which I sought answers through interviews. For data collection I used a focus group interview and semi-structured individual interviews, which included both specific questions and informal conversations, as the qualitative method. The interviews took place from 25 April until 28 April 2016. The collected data were analysed using the cross-case analysis method.

The research revealed that journalists as well as librarians believe that most people associate libraries primarily with book lending. In addition, libraries are seen as event venues and community centres. Librarians are perceived as friendly, helpful, complying, and good communicators. Furthermore, the research showed that the local newspaper’s coverage of the activities of the library is extremely important for the successful existence of the library. Keeping people up-to-date with their activities determines the number of visitors in the library, the activeness of the library, and the reputation of the library and librarian in the eyes of local people. Covering the activities of the library in the local newspaper makes the activities of the library more visible to a wider range of people and thus the library gains visitors. It was also found that librarians themselves should contribute to the coverage of their activities, by sending invitations and advertisements of events as well as articles that they themselves have written to journalists.

In the respondents' opinion, newspaper articles generally affect the image of the library and librarians in a positive way, although in some cases the articles may exert negative effects on the image as well. For example, if the low salary of librarians is under discussion. The attitude of local journalists towards libraries and librarians is also extremely positive. A less positive attitude of journalists can be observed more likely in major newspapers, where covering topics related to the activities of libraries is considered less important.

The existing media coverage of the library's activities was evaluated as positive and sufficient. However, the respondents had opposing opinions on the versatility of the topics covered in the newspaper. Besides covering events taking place in the library, some attention has been paid in the newspaper columns to problem areas of the library, such as lack of space and the crumbling building. The services offered by the library to the local residents have been discussed in the newspaper as well. In future, the local newspaper could also write about the meaning of the modern library and the possibilities to involve children, as well as introduce new literature and novel technical capabilities, cover events and problem spots of the library, and introduce the possibilities of the library as a community centre.

As an opportunity to improve the image of the library and librarians, the respondents proposed that librarians should participate more actively in public events. It would also be useful if librarians introduced their various professional activities as well as interests to the public through numerous elements of the media. In addition, greater attention should be paid to introducing the diverse opportunities offered by the library. The respondents believe that the image of the library and librarians would improve, if they introduced their profession to young people, for example, within the framework of job shadow days. The journalists said that they could try to find more opportunities to bring the professional as well as off-hour activities of librarians to the public's attention.

This thesis may continue to be helpful in conducting similar studies. The research could also be further developed towards investigating a larger number of libraries and determining the views of the local employees about the impact of media coverage on the image of libraries and librarians. These findings would allow to draw more generalised conclusions about the impact of media coverage on the image of both libraries and librarians.

KASUTATUD KIRJANDUS

Alansari, H. A. (2011). Career choice, satisfaction, and perceptions about their professional image. *Library Review*. 60(7), 575-587.

<http://dx.doi.org/10.1108/00242531111153597>

Bachmann, T. (2009). *Reklaamipsühholoogia*. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Badovinac, B. & Južnič, P. (2011). Aspects of representation of library and information Science. *New Library World*. 112 (7/8), 293-312.

<http://dx.doi.org/10.1108/03074801111150431>

Booth, J. (1993). THE LIBRARY'S IMAGE: DOES YOUR LIBRARY HAVE YOU APPEAL? *Library Management*. 14(2), 11-14.

<http://dx.doi.org/10.1108/01435129310026111>

Einasto, O. (2005a). Raamatukoguhoidja imago: sinisukk või kõhutantsija? *Raamatukogu* 1, 14-18.

Einasto, O. (2005b). Raamatukoguhoidja imago: karikakar või nõges? *Raamatukogu* 2, 10-14.

Eesti Keele Instituut. Kasutatud 05.03.2016 <http://www.eki.ee/dict/ekss/>

Galluzzi, A. (2014). Libraries and public perceptions: A comparative analysis of the European press. Methodological insights. *JLIS*, 5(1).

Green, T. (1994). Images and Perceptions as Barriers to the Use of Library Staff and Services. *New Library World*. 95(7), 19-24.

<http://dx.doi.org/10.1108/03074809410070520>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Idarand, K. (2012) *Teenusekvaliteet Eesti Rahvusraamatukogus: lugejauuringu aruanne*. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu, 2012.

<http://www.nlib.ee/public/galleries/uudised/TEENUSEKVALITEET2011-aruanne.pdf>

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 05.07.2016 <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Luhala, M. (2016) *Jõgeva Linnaraamatukogu tegevuse kajastamine ajalehes Vooremaa aastatel 2011/2012 ja 2014/2015*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduste valdkond, ühiskonnateaduste instituut.

Luthmann, A. (2007). Librarians, professionalism and image: stereotype and reality. *Library Review*. 56(9), 773-780. Kasutatud 05.03.2016 www.emeraldinsight.com/0024-2535.htm

Majid, S. ja Haider, A. (2008). Image problem even haunts hi-tech libraries. *Aslib Proceedings*. 60(3), 229-241.

<http://dx.doi.org/10.1108/00012530810879105>

Mills, J. ja Bannister, M. (2001). Library and librarian image as motivators and demotivators influencing academic staff use of university libraries. *Performance Measurement and Metrics*. 2(3), 159-171.

<http://dx.doi.org/10.1108/EUM00000000007211>

Mõistlik, A. (2004). „Postimehe“ pilgu läbi. *Raamatukogu*, nr 3 (lk 8-9).

<http://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:664/146130/page/9>

Männiste, M. (2015). *Rahvaraamatukogude tegevuse kajastamine suuremates ajalehtedes 2004-2014 ja valitud artiklite retseptioon*. Magistritöö. Tartu Ülikool, sotsiaal- ja haridusteaduskond.

Past, A. (2005). *Juhtimine ja suhtekorraldus. Meelespealilledega tass*. Tallinn: Pegasus.

Past, A. (2007). *Mainekujundus ettevõtluses ja poliitikas*. Äripäeva Kirjastuse AS.

Past, A. (2009). *Too oma meeskond ühte paati. Sisekommunikatsioon ettevõtetes ja organisatsioonides*. AS Äripäev.

Rist, M. (2002). Raamatukoguhoidja imagost ühe enesekindla praktiku vaatenurgast. *Raamatukogu*, nr 6 (lk 5).

Robinson, L.T.K. (2006). Curmudgeons and dragons? A content analysis of the Australian print media's portrayal of the information profession 2000 to 2004. *Libres*. 16(2), 1-19. Kasutatud 05.03.2016.

Rosenfeldt, D. (2006). Libraries Building Communities. *Performance Measurement and Metrics*. 7(3), 185-192.

<http://dx.doi.org/10.1108/14678040610713147>

Rothwell, A. (1990). THE IMAGE OF LIBRARIANS. *Library Management*. 11(1), 25-56.

<http://dx.doi.org/10.1108/01435129010005685>

Saunders, K. (1993). WHAT DO PEOPLE WANT FROM A LIBRARY? *Library Management*. 14(2), 8-10.

<http://dx.doi.org/10.1108/01435129310026139>

Seal, M. (2008). Old Maids, Policeman, and Social Rejects: Mass Media Representations and Public Perceptions of Librarians. *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*. 9 (1). Kasutatud 17.12.2015 http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v09n01/seale_m01.html

Shafique, F. (2007). Librarianship: how is the future perceived by librarians in Pakistan? *Library Review*. 56(9), 811-820.

<http://dx.doi.org/10.1108/00242530710831266>

Shaffer, Ch. ja Casey, O. (2012). Behind the glasses and beneath the bun: portrayals of librarians in popular cinema and a guide for developing a collection. *Collection Building*. 32(2), 39-45.

<http://dx.doi.org/10.1108/01604951311322002>

Shaw, L. (2010). Representations of librarianship in the UK press. *Aslib Proceedings*. 62(6), 554-569.

<http://dx.doi.org/10.1108/00012531011089676>

Vassilakaki, E., Moniarou-Papaconstantinou, V. (2014) Identifying the prevailing images in library and information science profession: is the landscape changing?, *New Library World*, Vol. 115, 7/8, 355-375.

<http://dx.doi.org/10.1108/NLW-03-2014-0029>

Vihalemm, T. (2014). Kontentanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 05.07.2016

<http://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu>

Vrana, R. & Barbaric, A. (2007). Improving visibility of public libraries in the local community. A study of five public libraries in Zagreb, Croatia. *New Library World*. 108(9/10), 435-444.

<http://dx.doi.org/10.1108/03074800710823962>

LISAD

Lisa 1. Intervjuu kava

Sissejuhatuseks:

- * Palun rääkige alustuseks, miks Teist sai raamatukoguhoidja/ajakirjanik?
- * Milliseid ajalehti Te igapäevaselt ise loete? Kas paberväljaandeid või online lehti?
- * Milliseid teemasid Te ajalehtedes eelkõige loete?
- * Mida tuleks Teie arvates kohalikus lehes kajastada või millest kirjutada?
- * Millised teemad on pigem üleriigiliste lehtede kajastada?
- * Millega seoses raamatukogudest kohalikus ajalehes teie arvates kirjutatakse?

Ülesanne: Mis on esimene asi, mis teile raamatukoguga seostub? Nimetage kolm raamatukogu iseloomustavat või kirjeldavat joont. Miks just need?

Põhiküsimused:

I Milline on raamatukogu ja -hoidjate kuvand avalikkuse silmis?

- * Mis on esimene asi, mis seostub Teie arvates inimestele seoses raamatukoguga?
- * Mis mõjutab Teie arvates raamatukoguhoidjate kuvandit? Seda, millisena raamatukoguhoidjaid nähakse?

II Kui oluline on raamatukogu ja -hoidjate kajastamine kohalikus ajalehes?

- * Kui oluline on Teie arvates raamatukoguga seotud teemade kajastamine ajalehes?
- * Millist kasu toob Teie arvates raamatukogudele nende tegevuse kajastamine kohalikus ajalehes?

III Kas ja kuidas mõjutavad ajalehe artiklid raamatukogu ja -hoidjate kuvandit?

- * Kuivõrd see, mida kohalikus lehes kirjutatakse, raamatukogu ja -hoidja kuvandit mõjutab?
Lisaküsimus: Kas ajalehe artiklid mängivad selles teie arvates üldse mingit rolli? Ja kui, siis millist?
- * Kuidas aitaks raamatukogu tegevuse paremale tutvustamisele kaasa ajalehes avaldatud artiklid?

* Mil määral peaks raamatukoguhoidjad ise panustama sellesse, et neist kirjutatakse?

IV Kas ja kuivõrd ajakirjanike hoiak raamatukogudesse mõjutab seda, kuidas nad raamatukogu tegevusega seonduvast kirjutavad?

* Milline on Teie arvates ajakirjanike suhtumine raamatukogudesse? VÕI Kuidas Teie arvates ajakirjanikud raamatukogudesse suhtuvad?

* Kuivõrd kumab artiklist läbi ajakirjaniku suhtumine raamatukogudesse? VÕI Kuidas Teie arvates mõjutab raamatukogu teemalisi artikleid ajakirjanike suhtumine raamatukogudesse?

* Mil määral peegeldavad raamatukogu teemalised artiklid ajakirjanike hoiakuid ja seda, millisena nad oma artiklites raamatukogusid näitavad või millisena nad neid ei näita? On need teadlikud valikud?

V Milline on ja milline võiks olla raamatukogu ja -hoidjaid puudutav meediakajastus?

* Milline on Teie arvates/hinnangul olnud senine Jõgeva Linnaraamatukogu tegevust puudutav meediakajastus?

* Aga Milline võiks olla või peaks olema Teie arvates Jõgeva Linnaraamatukogu puudutav meediakajastus? Kuidas tuleks raamatukogusid lehes näidata – millisest küljest?

* Millistel teemadel tuleks Teie arvates ajalehes kirjutada, et inimestel tekiks elavam huvi raamatukogus toimuva vastu? Näiteks millistel teemadel kirjutamine aitaks avada avalikkuse jaoks raamatukogu tegevusega seonduvat?

VI Kuidas muuta raamatukogu ja -hoidjate kuvandit paremaks?

* Kuidas muuta praegust raamatukoguhoidjate kuvandit paremaks? VÕI Mida tuleks teha, et muuta Jõgeva Linnaraamatukogu puudutavat meediakajastust paremaks?

* Kuidas äratada inimeste huvi raamatukogude ja raamatukoguhoidjate töö/tegevuse vastu?

* Kuivõrd aitaks kohalikus ajalehes raamatukoguhoidjate tööga seonduva tutvustamine raamatukoguhoidjate endi poolt parandada raamatukoguhoidjate kuvandit kogukonna silmis? (küsin raamatukoguhoidjate käest)

* Kuidas saaks ajakirjanikud omalt poolt aidata raamatukogu ja -hoidjate kuvandi parandamisele kaasa? (küsin ajakirjanike käest)